

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนาการอ่านจับใจความกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้ชุดการสอนจากนิทาน โดยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ แยกตามหัวข้อดังนี้

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
2. หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ช่วงชั้นที่ 2
3. แนวคิดเกี่ยวกับการอ่าน
  - 3.1 ความหมายของการอ่าน
  - 3.2 ความสำคัญของการอ่าน
  - 3.3 องค์ประกอบของการอ่าน
  - 3.4 ทฤษฎีการสอนอ่าน
  - 3.5 การอ่านจับใจความ
  - 3.6 ปัญหาการอ่านจับใจความ
4. แนวคิดเกี่ยวกับนิทาน
  - 4.1 ความหมายของนิทาน
  - 4.2 ประเภทของนิทาน
  - 4.3 ประโยชน์และคุณค่าของนิทาน
  - 4.4 ความสนใจนิทานกับพัฒนาการเด็ก
  - 4.5 หลักการเขียนนิทาน
  - 4.6 องค์ประกอบของนิทาน
  - 4.7 นิทานพื้นบ้าน
5. แนวคิดเกี่ยวกับชุดการสอน
  - 5.1 ความหมายของชุดการสอน
  - 5.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับชุดการสอน
  - 5.3 ลักษณะของชุดการสอน
  - 5.4 ประเภทของชุดการสอน
  - 5.5 องค์ประกอบของชุดการสอน

- 5.6 การสร้างชุดการสอน
- 5.7 ลักษณะของชุดการสอน
- 5.8 คุณค่าของชุดการสอน
- 5.9 การหาประสิทธิภาพชุดการสอน
6. บริบทโรงเรียนอนุบาลคงเมืองน้อย
7. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแผนการจัดการเรียนรู้
8. เอกสารที่เกี่ยวข้องความพึงพอใจ
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - งานวิจัยในประเทศ
  - งานวิจัยต่างประเทศ
10. กรอบแนวคิดการวิจัย

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

1. หลักการ

เพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นไปตามแนวนโยบายการจัดการศึกษาของประเทศ จึงกำหนดหลักการของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักการที่สำคัญ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 3)

1. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
2. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาค และมีคุณภาพ
3. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
4. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลาและการจัดการเรียนรู้
5. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
6. เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

2. จุดหมาย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต
3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย
4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

3. สาระการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้ ประกอบด้วย องค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ ซึ่งกำหนดให้ผู้เรียนทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจำเป็นต้องเรียนรู้ โดยแบ่งเป็น 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้

- 1 ภาษาไทย
- 2 คณิตศาสตร์
- 3 วิทยาศาสตร์
- 4 สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
- 5 สุขศึกษาและพลศึกษา
- 6 ศิลปะ
- 7 การงานอาชีพและเทคโนโลยี
- 8 ภาษาอังกฤษ

สาระทั้ง 8 กลุ่มนี้ เป็นพื้นฐานสำคัญที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนรู้ โดยอาจจัดเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรก ประกอบด้วยภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นหลักในการจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างพื้นฐานความคิดและเป็นกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาและวิกฤติของชาติ กลุ่มที่สอง ประกอบด้วยสุข

ศึกษา และพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ เป็นสาระการเรียนรู้ ที่เสริมสร้างพื้นฐานความเป็นมนุษย์และสร้างศักยภาพในการคิดและทำงานอย่างสร้างสรรค์

4. เวลาเรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดกรอบ โครงสร้างเวลาเรียนขั้นต่ำ สำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งสถานศึกษาสามารถเพิ่มเติมได้ตามความพร้อมและจุดเน้น โดยสามารถปรับให้เหมาะสมตามบริบทของสถานศึกษาและสภาพของผู้เรียน ดังนี้ (กรมวิชาการ. 2551 : 17)

1. ระดับชั้นประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายปี โดยมีเวลาเรียนวันละ ไม่เกิน 5 ชั่วโมง
2. ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายภาค มีเวลาเรียนวันละไม่เกิน 6 ชั่วโมง คิดน้ำหนักของรายวิชาที่เรียนเป็นหน่วยกิต ใช้เกณฑ์ 40 ชั่วโมง ต่อภาคเรียน มีค่าน้ำหนักวิชา เท่ากับ 1 หน่วยกิต (นก.)
3. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายภาค มีเวลาเรียน วันละ ไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง คิดน้ำหนักของรายวิชาที่เรียนเป็นหน่วยกิต ใช้เกณฑ์ 40 ชั่วโมง ต่อภาคเรียน มีค่าน้ำหนักวิชา เท่ากับ 1 หน่วยกิต (นก.)

5. แนวการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการสำคัญในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหลักสูตรที่มีมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชน

ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณสมบัติตามเป้าหมายหลักสูตร ผู้สอนพยายามคัดสรรกระบวนการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้โดยช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านสาระที่กำหนดไว้ในหลักสูตร 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ รวมทั้งปลูกฝังเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พัฒนาทักษะต่าง ๆ อันเป็นสมรรถนะสำคัญให้ผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมาย (กรมวิชาการ. 2551 : 20)

6. สื่อการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้เป็นเครื่องมือส่งเสริมสนับสนุนการจัดการกระบวนการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนเข้าถึงความรู้ ทักษะกระบวนการ และคุณลักษณะตามมาตรฐานของหลักสูตร ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สื่อการเรียนรู้มีหลากหลายประเภท ทั้งสื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และเครือข่าย การเรียนรู้ต่างๆ ที่มีในท้องถิ่น การเลือกใช้สื่อควรเลือกให้มีความเหมาะสมกับระดับพัฒนาการ และสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายของผู้เรียน

การจัดการสื่อการเรียนรู้ ผู้เรียนและผู้สอนสามารถจัดทำและพัฒนาขึ้นเอง หรือปรับปรุง เลือกใช้อย่างมีคุณภาพจากสื่อต่างๆ ที่มีอยู่รอบตัวเพื่อนำมาใช้ประกอบในการจัดการเรียนรู้ที่สามารถส่งเสริมและสื่อสารให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยสถานศึกษาควรจัดให้มีอย่างพอเพียง เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้มีหน้าที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรดำเนินการดังนี้

1. จัดให้มีแหล่งการเรียนรู้ ศูนย์สื่อการเรียนรู้ ระบบสารสนเทศการเรียนรู้ และเครือข่ายการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพทั้งในสถานศึกษาและในชุมชน เพื่อการศึกษา ค้นคว้า และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ ระหว่างสถานศึกษา ท้องถิ่น ชุมชน สังคมโลก
2. จัดทำและจัดหาสื่อการเรียนรู้สำหรับการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียน เสริมความรู้ให้ผู้สอน รวมทั้งจัดหาสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ป็นสื่อการเรียนรู้
3. เลือกและใช้สื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ มีความเหมาะสม มีความหลากหลาย สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ ธรรมชาติของสาระการเรียนรู้ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน
4. ประเมินคุณภาพของสื่อการเรียนรู้ที่เลือกใช้อย่างเป็นระบบ
5. ศึกษา ค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน
6. จัดให้มีการกำกับ ติดตาม ประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพเกี่ยวกับสื่อและการใช้สื่อการเรียนรู้เป็นระยะ ๆ และสม่ำเสมอ

ในการจัดทำ การเลือกใช้ และการประเมินคุณภาพสื่อการเรียนรู้ที่ใช้ในสถานศึกษา ควรคำนึงถึงหลักการสำคัญของสื่อการเรียนรู้ เช่น ความสอดคล้องกับหลักสูตร วัตถุประสงค์ การเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียน เนื้อหา มีความถูกต้อง และทันสมัย ไม่กระทบความมั่นคงของชาติ ไม่ขัดต่อศีลธรรม มีการใช้ภาษาที่ถูกต้อง รูปแบบการนำเสนอที่เข้าใจง่าย และน่าสนใจ

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่า หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาค้นคว้า และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียน เลือกใช้สื่อต่าง ๆ ที่มีอยู่รอบตัวอย่างมีคุณภาพ เพื่อนำมาใช้ประกอบในการจัดการเรียนรู้ที่สามารถส่งเสริมและสื่อสารให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง

2. หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ช่วงชั้นที่ 2

2.1 คุณภาพของผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดมาตรฐานคุณภาพของผู้เรียนภาษาไทย เมื่อจบแต่ละช่วงชั้น คือ ช่วงชั้นที่ 1 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ช่วงชั้นที่ 2 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ช่วงชั้นที่ 3 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ในที่นี้จะเสนอเฉพาะช่วงชั้นที่ 2 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โดยผู้เรียนต้องมีความรู้ความสามารถ ดังต่อไปนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ 2551 : 4)

จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

1. อ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองเป็นทำนองเสนาะได้ถูกต้อง อธิบายความหมายโดยตรงและความหมายโดยนัยของคำ ประโยค ข้อความ สำนวนโวหาร จากเรื่องที่อ่าน เข้าใจคำแนะนำ คำอธิบายในกลุ่มข้อความต่าง ๆ แยกแยะข้อคิดเห็นและข้อเท็จจริง รวมทั้งจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านและนำความรู้ความคิดจากเรื่องที่อ่าน ไปตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต ได้ มีมารยาทและมีนิสัยรักการอ่าน และเห็นคุณค่าสิ่งที่อ่าน

2. มีทักษะในการคัดลายมือด้วยบรรจงเต็มบรรทัดและครึ่งบรรทัด เขียนสะกดคำ แต่งประโยค และเขียนข้อความ ตลอดจนเขียนสื่อสารโดยใช้ถ้อยคำชัดเจนเหมาะสม ใช้แผนภาพ โครงเรื่องและแผนภาพความคิด เพื่อพัฒนางานเขียน เขียนเรียงความ ข้อความ จดหมายส่วนตัว กรอกแบบรายการต่าง ๆ เขียนแสดงความรู้สึกและความคิดเห็น เขียนเรื่องตามจินตนาการอย่างสร้างสรรค์ และมีมารยาทในการเขียน

3. พูดย่อแสดงความรู้ ความคิดเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังและดู เล่าเรื่องย่อหรือสรุปจากเรื่องที่ฟังและดู ตั้งคำถาม ตอบคำถามจากเรื่องที่ฟังและดู รวมทั้งประเมินความน่าเชื่อถือจากการฟังและดู โฆษณาอย่างมีเหตุผล พูดย่อตามลำดับขั้นตอนเรื่องต่างๆ อย่างชัดเจน พูดย่อรายงานหรือประเด็นสั้นกว่าจาก การฟัง การดู การสนทนา และพูดโน้มน้าวได้อย่างมีเหตุผล รวมทั้งมีมารยาทในการดูและพูด

4. สะกดคำและเข้าใจความหมายของคำ สำนวน คำพังเพยและสุภาษิต รู้และเข้าใจ ชนิด และหน้าที่ของคำในประโยค ชนิดของประโยค และคำภาษาต่างประเทศในภาษาไทย ใช้คำราชาศัพท์และคำสุภาพได้อย่างเหมาะสม แต่งประโยค แต่งบทร้อยกรองประเภทกลอนสี่ กลอนสุภาพ และกาพย์ยานี 11

5. เข้าใจและเห็นคุณค่าวรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่าน เล่านิทานพื้นบ้าน ร้องเพลง

พื้นบ้าน ของท้องถิ่น นำข้อคิดเห็นจากเรื่องทีอ่านไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง และต้องจำบทอาขยานตามที่กำหนดได้

2.2 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรที่มีลักษณะเป็นหลักสูตรมาตรฐาน (Standard – Based Curriculum) และมีลักษณะเป็นหลักสูตรสมรรถฐาน (Competency – Based Curriculum) กล่าวคือหลักสูตรจะมีสาระการเรียนรู้ (Strand) เป็นกลุ่มเนื้อหาและทักษะที่ต้องสอน แต่ละสาระการเรียนรู้จะมีมาตรฐานการเรียนรู้ (Standard) เป็นตัวกำหนดคุณภาพของการจัดการศึกษา แต่ละมาตรฐานการเรียนรู้จะมีมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น มาตรฐานการเรียนรู้จึงเป็นข้อกำหนดคุณลักษณะ และความสามารถของผู้เรียนที่ครูจะจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะและความสามารถดังกล่าว (กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ 2551 : 17)

สาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ภาษาไทย

สาระที่ 1 การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

สาระที่ 2 การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงาน การศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด ความรู้สึกในโอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณ และสร้างสรรค์

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย

มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษา ภาษาไทยไว้เป็นสมบัติ ของชาติ

สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดี และวรรณกรรม ไทยอย่าง เห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

ดังนั้นหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย จึงเป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นพัฒนาทักษะ การอ่าน เขียน ฟัง พูด ให้นักเรียนมีคุณภาพหลังจากเรียนจบในแต่ละชั้น

3. แนวคิดเกี่ยวกับการอ่าน

การอ่านเป็นทักษะที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการศึกษาค้นคว้าความรู้ และพัฒนาชีวิต ซึ่งนอกจากจะ ทำให้เกิดความรู้แล้วยังก่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน และส่งเสริมให้มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ได้แนวคิดในการดำเนินชีวิต การอ่านจึงเป็นหัวใจของการศึกษาทุกระดับ และเป็น เครื่องมือในการแสวงหาความรู้เรื่องในเรื่องต่าง ๆ

3.1 ความหมายของการอ่าน

นักวิชาการทางด้าน การอ่าน ได้ให้ความหมายของการอ่าน ไว้ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2530 : 917) ให้ความหมายการอ่านว่า ว่าตาม ตัวหนังสือ ออกเสียงตามตัวหนังสือ คูหรือเข้าใจความจากตัวหนังสือ สังเกตหรือพิจารณาดูเพื่อให้ เข้าใจ คิด นัย

ประเทิน มหาจันทร์ (2530 : 13) ให้ความหมายของการอ่าน ว่า หมายถึง กระบวนการ ในการแปลความหมายของตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ที่มีการจดบันทึกไว้ การอ่านที่แท้จริงผู้อ่าน จะต้องเข้าใจความหมายของเรื่องที่อ่าน ซึ่งอาจจะต้องใช้ประสบการณ์เดิมเป็นพื้นฐานด้วย

จุไรรัตน์ ถักษณะศิริ และคณะ (2548 : 91) ให้ความหมายของการอ่านว่า หมายถึง การ รับสารในรูปของตัวอักษรมาแปลเป็นความรู้ ความเข้าใจของผู้อ่าน โดยผ่านการคิด ประสบการณ์ และความเชื่อของตน

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2539 : 1) ให้ความหมายของการอ่านว่า หมายถึง การลำดับขั้น ที่เกี่ยวข้องกับการทำความเข้าใจความหมายของคำ กลุ่มคำ ประโยค ข้อความและเรื่องราวของสาร ซึ่งผู้อ่านสามารถบอกความหมายได้

บันลือ พดุกษะวัน (2533 : 2) ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ดังนี้

1. การอ่าน เป็นการแปลสัญลักษณ์ออกมาเป็นคำพูด โดยการผสมเสียง เพื่อใช้ในการ ออกเสียงให้ตรงคำพูด การอ่านแบบนี้มุ่งให้สะกดตัวประสมคำอ่านเป็นคำๆ ไม่สามารถสื่อ ความหมายโดยการฟังได้ทันที เป็นการอ่านเพื่อการอ่านออก มุ่งให้นักเรียนอ่านหนังสือได้ แดกฉานเท่านั้น

2. การอ่านเป็นการใช้ความสามารถในการผสมผสานตัวอักษรออกเสียงเป็นคำหรือเป็นประโยคทำให้เข้าใจความหมายในการสื่อสาร โดยการอ่านหรือฟังผู้อื่นอ่านแล้วเรียกว่าการอ่านได้ ซึ่งมุ่งให้อ่านแล้วรู้เรื่องของสิ่งที่อ่าน

3. การอ่านเป็นการสื่อความหมายที่ถ่ายทอดความคิด ความรู้จากผู้เขียนถึงผู้อ่าน การอ่านลักษณะนี้เรียกว่า การอ่านเป็น ผู้อ่านยอมเข้าใจถึงความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียน โดยการอ่านแล้วสามารถประเมินผลของสิ่งที่อ่านได้

4. การอ่านเป็นการพัฒนาความคิด โดยที่ผู้อ่านต้องใช้ความสามารถหลายๆด้าน เช่น ใช้การสังเกต จำรูปคำ ใช้สติปัญญา และประสบการณ์เดิมในการแปลความ หรือถอดความให้เกิดความเข้าใจเรื่องราวที่อ่านได้ดี โดยวิธีการอ่านแบบนี้จะต้องดำเนินการเป็นขั้นตอนและต่อเนื่อง

วรรณิ โสมประยูร (2544 : 120) ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่า การอ่าน หมายถึง การแปลความหมายของตัวอักษรออกมาเป็นความคิด และนำความคิดนั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ตัวอักษรที่ใช้ในการอ่านเป็นเพียงเครื่องหมายแทนคำพูด และคำพูดเป็นเพียงเสียง ซึ่งใช้เป็นเครื่องหมายแทนความคิดเรื่องจริงอีกทีหนึ่ง

Albert and Edward (1994 : 45) กล่าวว่า การอ่าน หมายถึง การได้มาซึ่งความหมายที่เป็นความสัมพันธ์ระหว่าง การรับสัญญาณที่เป็นความหมายของภาษา และการใช้ความจำในประสบการณ์เดิมทั้งทางภาษาและไม่ใช้ภาษาของผู้อ่าน

จากความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่า การอ่านเป็นกระบวนการทางสมองในการแปลสัญลักษณ์ถอดความหมายระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่าน หัวใจสำคัญของการอ่าน คือเข้าใจความหมายจากสิ่งที่อ่านและพยายามเลือกความหมายที่ดี

3.2 ความสำคัญของการอ่าน

การอ่านเป็นทักษะที่สำคัญมากในการดำรงชีวิตในปัจจุบัน ดังที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงบรรยายถึงความสำคัญของการอ่านหนังสือในที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปีพ.ศ. 2530 ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ซึ่ง จินตนา ไบกาซูจิ (2534 : 58) ได้สรุปไว้ดังนี้

1. การอ่านหนังสือทำให้ได้สาระความรู้มากกว่าการศึกษาหาความรู้ด้วยวิธีการอื่นๆ เช่น การฟัง
2. ผู้อ่านสามารถอ่านหนังสือได้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ สามารถนำไปไหนมาไหนได้
3. หนังสือสามารถเก็บได้นานมากกว่าสื่ออย่างอื่น จึงมักมีอายุการใช้งานโดยไม่จำกัด
4. ผู้อ่านสามารถฝึกการคิดและจินตนาการได้เองในขณะที่อ่าน

5. การอ่านส่งเสริมให้มีสมองดี มีสมาธินานกว่าและมากกว่าสื่ออย่างอื่น ทั้งนี้เพราะในขณะที่อ่านจิตใจจะต้องมุ่งมั่นอยู่กับข้อความ

6. ผู้อ่านเป็นผู้กำหนดได้ด้วยตนเองจะอ่านคร่าวๆอ่านอย่างละเอียด อ่านข้าม หรืออ่านทุกตัวอักษร เป็นไปตามใจของผู้อ่านหรือเลือกอ่านเล่มไหนก็ได้ เพราะหนังสือมีมาก สามารถเลือกอ่านเองได้

7. หนังสือมีหลายรูปแบบและราคาถูกกว่าสื่ออย่างอื่น จึงทำให้สมองผู้อ่านเปิดกว้าง สร้างแนวคิดและทักษะผู้อ่านได้มากกว่า ทำให้ผู้อ่านไม่ยึดติดกับแนวคิดใดๆ โดยเฉพาะ

8. ผู้อ่านเกิดความคิดได้ด้วยตนเอง วินิจฉัยเนื้อหาสาระได้ด้วยตนเอง รวมทั้งหนังสือบางเล่มสามารถนำไปปฏิบัติได้ด้วย เมื่อปฏิบัติแล้วก็เกิดผลดี

สแตรง (strang) กล่าวถึงความสำคัญและจำเป็นในการอ่านว่า การอ่านคือถนนแห่งความรู้ การศึกษาทุกอย่างต้องอาศัยการอ่าน สภาพปัจจุบันในชีวิตจริงต้องใช้การอ่านจึงจะอยู่ในสังคมอย่างทัดเทียม (อ้างในฉวีลักษณ์ บุญยะกาญจน 2547 : 23)

เปลื้อง ณ นคร (2544 : 37) แบ่งการอ่านออกเป็นสามระดับ คือ อ่านออก อ่านแตก อ่านเป็น ระดับแรกเป็นพื้นฐานการอ่าน ระดับที่สองเป็นการอ่านออกเสียง และอ่านในใจ ระดับที่สามเป็นการอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณ

สุพรรณิ วราทร (2545 : 7) กล่าวถึงความสำคัญในการอ่านว่า การอ่านมีประโยชน์ในด้านวิทยากร เศรษฐกิจ นอกจากนี้การอ่านยังมีผลต่อคุณภาพชีวิตทั้งด้านสติปัญญา และจิตใจที่รู้หนังสือและรักการอ่านมีโอกาสที่จะได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และพัฒนาคนให้มีชีวิตอยู่อย่างสมบูรณ์และมีความสุข

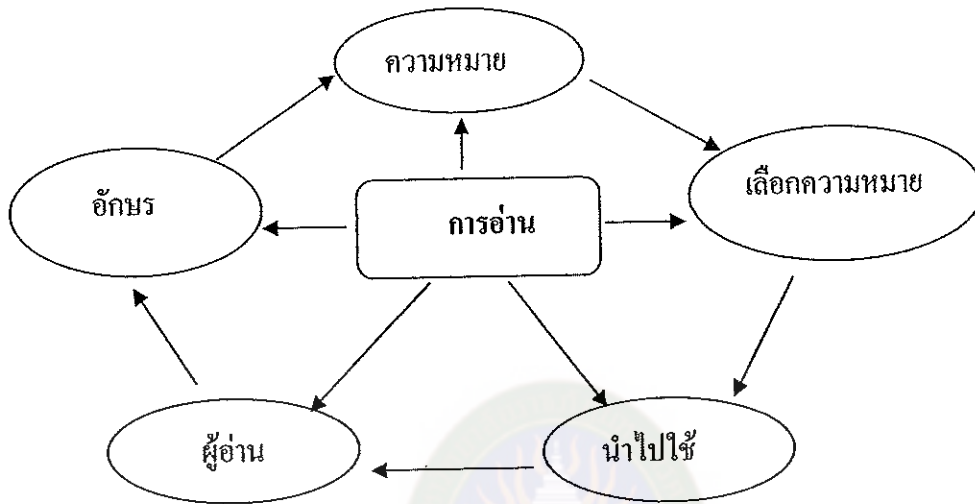
โดยทั่วไปการอ่านหนังสือมีผลสำคัญต่อผู้อ่าน 2 ประการคือ ประการแรกอ่านแล้วได้ อรรถรส ประการที่ 2 อ่านแล้วได้รส ถ้าผู้อ่านสำนึกอยู่ตลอดเวลาถึงผลสำคัญสองประการนี้ย่อมได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่จากหนังสือนั้นตรงตามเจตนารมณ์ของผู้เขียนเสมอ (สุวิมล โสมวงศ์. 2523 : 22)

ดังนั้นการอ่านจึงเป็นทักษะของภาษาที่สำคัญและจำเป็นมากในการดำรงชีวิตของคนในยุคปัจจุบัน เพราะการอ่านเป็นจุดเริ่มต้นในการสื่อสาร กับบุคคลอื่น ทั้งด้านการศึกษา การงาน อาชีพและยังมีผลต่อคุณภาพชีวิตด้านสติปัญญา จิตใจ สามารถพัฒนาตนเองให้มีชีวิตที่สมบูรณ์

3.3 องค์ประกอบของการอ่าน

มีนักวิชาการหลายคนได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของการอ่านดังนี้

อุดม พรประเสริฐ (2546 : 92-93) กล่าวถึงองค์ประกอบของการอ่านว่า การอ่านเป็นกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญอยู่ 5 ส่วน ดังภาพ

แผนภูมิที่ 1 องค์ประกอบของการอ่าน

Burton (1959 : 321) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการอ่านดังนี้

1. ความเข้าใจความหมายของคำศัพท์
2. การเรียงลำดับความได้ การจับความคิดความสำคัญได้ แยกประเภทได้ สรุปความได้และคาดการณ์ล่วงหน้าได้

Bond and Thinker (1957 : 234- 235) กล่าวว่าองค์ประกอบที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจการอ่านพื้นฐานมาจาก

1. การเข้าใจความหมายของคำ เป็นรากฐานสำคัญของความเข้าใจในการอ่าน ถ้าเข้าใจความหมายของคำศัพท์ชัดเจนและกว้างขวางย่อมช่วยให้เข้าใจประโยคและเรื่องราวที่อ่านได้ดี
2. การเข้าใจหน่วยความคิด เพื่อเข้าใจประโยค เด็กต้องอ่านเป็นหน่วยความคิด คือแบ่งการอ่านเป็นกลุ่มคำที่ต่อเนื่องเป็นกลุ่มๆ แทนการอ่านทีละคำจะทำให้ไม่เกิดอุปสรรคต่อความเข้าใจในแต่ละประโยค
3. การเข้าใจประโยค คือ การเอาหน่วยความคิดย่อยมาสัมพันธ์กันจนได้ความเข้าใจประโยค
4. การเข้าใจตอน คือ ความสามารถที่จะนำประโยคแต่ละประโยคในตอนนั้น ๆ มาสัมพันธ์กันจึงอ่านได้เข้าใจดีขึ้น

5. การเข้าใจเรื่องราว คือ จะต้องเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างข้อความสำคัญๆ ในแต่ละตอน

นอกจากนี้ Goodman (1987: 25) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของการอ่านโดยเน้นที่ระบบชี้แนะทางภาษา (Language Cueing System) ประกอบด้วย 3 ระบบ คือระบบเสียงตัวอักษร ระบบวากยสัมพันธ์ และระบบความหมาย ผู้อ่านต้องการบูรณาการระบบชี้แนะดังกล่าวนี้เข้าด้วยกันเพื่อการทำทำความเข้าใจสิ่งที่อ่าน

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า องค์ประกอบในการอ่านเพื่อความเข้าใจจะต้องอาศัยองค์ประกอบอย่างน้อย 2 ประการ คือ องค์ประกอบทางด้านภาษา เช่น คำศัพท์ ประโยค เครื่องหมายต่าง ๆ และองค์ประกอบทางด้านอื่น ๆ เช่น ความรู้ความสามารถของผู้อ่าน ประสบการณ์เดิมที่ผู้อ่านมีอยู่ ตลอดจนสภาพแวดล้อมของผู้อ่าน เป็นต้น

3.4 ทฤษฎีการสอนอ่าน

ทฤษฎีการสอนที่บรรดานักการศึกษาได้นำเสนอนั้น บางอย่างมีลักษณะคล้ายกัน บางอย่างมีลักษณะที่แตกต่างกัน เช่น

จวีลักษณะ บลูเยกาญจน (2547 : 31) กล่าวถึงทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ทฤษฎีการกำหนดพฤติกรรมการเรียนรู้ของ บลูม (Bloom) เป็นพฤติกรรมในด้านกิจกรรมของสมอง จำแนกเป็นขั้นตอนได้ทั้งหมด 6 ระดับ คือ

1.1 ความรู้ คือรู้ในข้อเท็จจริงต่าง ๆ รู้สิ่งที่เฉพาะแนวทาง เงื่อนไข แนวโน้ม โครงการ หลักการ และกระบวนการ

1.2 ความเข้าใจ มีความสามารถในการแปลความ ตีความ โยงความสัมพันธ์ อธิบาย แนะนำ บอกแนวโน้มได้

1.3 การประยุกต์ เป็นความสามารถที่สามารถนำหลักการต่าง ๆ มาใช้ได้อย่างถูกต้อง คือแก้ปัญหาได้ สรุปความคิดรวบยอดได้

1.4 วิเคราะห์ สามารถจำแนกจากส่วนรวมมาเป็นส่วนย่อยได้ พิจารณาเหตุผลหาความสัมพันธ์ของส่วนย่อยต่าง ๆ ที่ประกอบกันเป็นส่วนใหญ่

1.5 สังเคราะห์ ความสามารถในการรวบรวมประเด็นย่อยต่าง ๆ ส่วนย่อยมาจากแหล่งต่าง ๆ กัน เมื่อสังเคราะห์แล้วจะเป็นรูปแบบหรือโครงสร้างใหม่ การสังเคราะห์เป็นพฤติกรรมเกี่ยวกับความคิดริเริ่ม แต่อาจไม่เป็นความคิดริเริ่มที่เสรีทั้งหมด เพราะมีขอบเขตจำกัดของปัญหา หรือขอบข่ายของงาน(frame work)ที่กำหนดไว้

1.6 การประเมินผล เป็นความสามารถในการตัดสินใจคุณค่า เกณฑ์การตัดสินใจขึ้นอยู่กับเงื่อนไขภายใน หรือภายนอกตัวบุคคล แล้วแต่จุดหมายปลายทางที่ต้องการ

อาร์ พินมณี (2540 : 30) กล่าวถึงทฤษฎีการเรียนรู้ของ ธอร์น ไคค์ (Thorndike) เป็นทฤษฎีที่เน้นทางสติปัญญา โดยผู้ที่มีสติปัญญาดีจะสามารถรับรู้ และอ่านจับใจความได้อย่างรวดเร็ว ตรงกันข้ามกับผู้ที่มีสติปัญญาไม่ดีจะใช้เวลาในการอ่านเพิ่มขึ้น การให้นักเรียนฝึกฝนบ่อย ๆ ก็เป็นวิธีการที่จะช่วยให้นักเรียนมีทักษะในการอ่านจับใจความดีขึ้น โดยยึดหลักการเรียนรู้ดังนี้

1. กฎแห่งความพร้อม (law of Readiness) หมายถึงความพร้อมหรือภาวะของผู้เรียนทั้งทางด้านร่างกาย และจิตใจ ความพร้อมแบ่งออกเป็น 3 สภาพคือ

- เมื่อบุคคลพร้อมแล้วได้กระทำก็จะทำให้เกิดความพึงพอใจ และจะเกิดการเรียนรู้
- เมื่อบุคคลพร้อมที่จะทำแล้วทำไม่ได้ก็ทำให้เกิดความพึงพอใจและไม่ทำให้เกิดการเรียนรู้
- เมื่อบุคคลไม่พร้อม ต้องกระทำ ไม่พอใจ ไม่ทำให้เกิดการเรียนรู้

2. กฎแห่งการฝึกหัด (law of Exercise) หมายถึงการที่ผู้เรียน ได้ฝึกกระทำซ้ำ ๆ บ่อย ๆ จะทำให้เกิดความสมบูรณ์ แบ่งออกเป็น

2.1 กฎแห่งการใช้ (law of Use) หมายถึงการฝึกฝนการตอบสนองอย่างใดอย่างหนึ่งอยู่เสมอ เมื่อผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แล้วจะได้นำเอาสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปใช้อยู่เสมอก็จะทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ถาวรยิ่งขึ้น

2.2 กฎแห่งการไม่ใช้ (law of Disuse) หมายถึงผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แล้วแต่ไม่ได้นำเอาความรู้ไปใช้ ย่อมทำให้เสื่อมความรู้นั้นไปได้

3. กฎแห่งความพอใจ (law of Effect) หมายถึง ผลที่ทำให้เกิดความพอใจเมื่อแสดงพฤติกรรมการเรียนรู้ ทำให้อยากจะเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น และในทางตรงกันข้าม ถ้าได้ผลที่ไม่พึงพอใจก็จะทำให้ไม่อยากเรียนรู้ เบื่อหน่ายและเป็นผลเสียต่อการเรียนรู้

ศุภันธา มันเศรษฐวิทย์ (2537 : 59-65) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการอ่านว่า

1. ทฤษฎีเน้นความสัมพันธ์ของข้อความ เป็นทฤษฎีที่เน้นใจความสำคัญของสารเป็นหลัก ในข้อความหนึ่ง ๆ จะมีใจความสำคัญ เมื่อผู้อ่านได้อ่านสารแล้วจะนำใจความสำคัญในแต่ละข้อ ในแต่ละข้อออกมารวมกันโดยให้ต่อเนื่อง แล้วทำความเข้าใจ ใจความเหล่านั้นอีกครั้งหนึ่ง

2. ทฤษฎีเน้นการวิเคราะห์ข้อความ เป็นทฤษฎีที่เน้นความสำคัญขององค์ประกอบย่อยของประโยค ได้แก่ ประธาน กริยา กิจกรรม และส่วนขยาย นอกจากนั้นต้องรู้จักคำชนิดต่างๆ เช่น คำนาม คำสรรพนาม กริยา เป็นต้น การเข้าใจหน้าที่และความหมายที่แท้จริงจะช่วยให้เข้าใจความหมายของข้อความหรือเรื่องที่อ่าน

บันลือ พดกษะวัน (2533 : 90-94) กล่าวว่า ทฤษฎีการอ่าน มี 3 ลักษณะ คือ

1. สอนอ่านเป็นคำเป็นประโยค (Basal Reader ,s Approach) ได้แก่ การอ่านภาพ
คิดเดาความหมายของภาพ อ่านคำประกอบ เริ่มอ่านคำและประโยคตามหลักการนี้ก็เพื่อให้เกิด
ความรู้ความเข้าใจในภาษาภาพ (Pictographs)

2. การสอนอ่านโดยแบบสะกดตัวผสมคำ (Synthetic Approach) ได้แก่การอ่านผสมคำ
โดยใช้สัญลักษณ์แทนเสียง เรียนอ่านจากการฟังเสียงและสะกดคำ และหันตามเสียง ตามหลักการ
นี้ก็เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจภาษาเสียง (Phonographs)

3. การสอนอ่านโดยใช้แผนภูมิประสบการณ์ (Experience Approach) ได้แก่การอ่าน
โดยอาศัยประสบการณ์ สามารถจดจำอ่านภาพในสิ่งแวดล้อม อ่านแผนภูมิประสบการณ์ สามารถ
จดจำอ่านภาพในสิ่งแวดล้อม อ่านแผนภูมิประสบการณ์เปรียบเทียบและสร้างมโนทัศน์จากการ
อ่าน ตามหลักการนี้เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในภาษาที่เกิดจากความนึกคิดนั่นเอง

จากทฤษฎีต่าง ๆ ที่นักวิชาการกล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ในการอ่านเป็น
กระบวนการทางสมอง ในการตีความ ตัวแปรต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงความรู้ใหม่กับประสบการณ์เดิมมา
เป็นกระบวนการรับรู้ซึ่งมีพื้นฐานช่วงพัฒนาการต่าง ๆ ฉะนั้นความสามารถในการอ่านของ
นักเรียนอยู่ที่ความเข้าใจความหมายจากสิ่งที่อ่านและพิจารณาเลือกความหมายที่ดี

ดังนั้นผู้สอนควรคำนึงถึงหลักจิตวิทยาข้างที่กล่าวมาแล้ว จะช่วยพัฒนาวิธีการสอน
ของครูให้มีประสิทธิภาพและเกิดประ โยชน์กับผู้เรียนมากที่สุด

3.4.1 การสอนอ่าน

การสอนอ่านนั้นต้องมีขั้นตอนในการอ่าน คือการสอนอ่าน ซึ่ง บันลือ พดกษะวัน
(2533 : 117 3 118) ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการสอนอ่าน ดังนี้

1. ขั้นเตรียม ได้แก่ การเตรียมตัวที่จะสอนนับตั้งแต่เด็กเข้าโรงเรียนวันแรก
รวมถึงการปฐมนิเทศเด็ก การพัฒนาความพร้อม และการแก้ไขช่วยเหลือเด็กให้เด็กได้เรียนรู้ และ
ได้เล่นร่วมกันไปด้วย

1.1 การเตรียมการอ่าน ถือว่า เป็นการปรับปรุงพื้นบานภาษาพูด กริยาท่าทาง
และระเบียบในการอยู่ร่วมกัน โดยใช้การฟัง การพูด ในการเตรียมตัวเด็ก การสังเกต การเรียกชื่อ
สิ่งของ สภาพแวดล้อมทั่วไปทั้งทางโรงเรียนและที่บ้าน

1.2 การพัฒนาและตรวจสอบความพร้อมในการอ่าน เช่น การสังเกต ความ
เสมือน ความแตกต่าง ความสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อกับสายตา การฝึกถือมือ การเล่นเกม การขับ
ร้อง การฝึกวาด ปั้น พับกระดาษ เพื่อนำไปสู่การพูด การฟังได้อย่างกว้างขวาง

1.3 การฝึกอ่าน เริ่มนับตั้งแต่การฝึกอ่านพจนานุกรมภาพ (พยัญชนะ)

พจนานุกรมเสียง(สระ) การฝึกนึกคำที่เริ่มด้วยพยัญชนะต้นหรือเสียงพร้อมกับการช่วยเหลือแก้ไข
อย่างใกล้ชิดจากครูผู้สอนไปด้วย

1.4 ฝึกอ่านบัตรคำประกอบภาพ และบัตรประโยคประกอบภาพเรื่องราวหรือนิทานสั้น ๆ โดยฟังจากครูอ่านหนังสือ และเปิดดูภาพไปด้วย

1.5 ฝึกฟังครูเล่านิทาน นิทานพื้นบ้าน เด็กฝึกพูดตามครู หรืออ่านตามครู

1.6 ฝึกท่องจำบทประพันธ์ง่าย ๆ คำสัพพัต หรือคำคล้องจองเป็นตอน

2. ขั้นเริ่มอ่าน หมายถึง การเริ่มอ่านหนังสือที่เป็นเรื่องราวนั้น ๆ นิทาน กิจวัตรประจำวัน โดยใช้วิธีจำรูปคำ และภาพประกอบ

2.1 ฝึกอ่านคำและประโยคประกอบภาพ

2.2 ฝึกอ่านประโยคและเรื่องราวโดยอาศัยภาพประกอบช่วย

2.3 ฝึกอ่านนิทานสั้น ๆ หรือเรื่องราวที่ครูและนักเรียนแต่งขึ้น หรือแผนภูมิ
ประสบการณ์ที่ช่วยขยายประสบการณ์

2.4 ฝึกให้ใช้การเทียบคำ เทียบประโยค เพื่อใช้ประโยคในการอ่าน

3. ขั้นอ่านหนังสือแตก มีความก้าวหน้าในการอ่าน ได้แก่ การใช้ความสามารถในการอ่านได้ยาวนานมากขึ้น โดยสามารถใช้วิธี สะกดตัวผสมคำช่วยในการอ่านคำแปลกๆใหม่ๆ
ได้แก่

3.1 ฝึกอ่านนิทาน เรื่องราว เหตุการณ์ และกิจวัตรประจำวันที่ใช้คำแปลกๆ

ใหม่ ๆ

3.2 ฝึกอ่านนิทานที่ยาวขึ้น และสามารถเล่าเรื่องราว ลำดับเหตุการณ์ได้

3.3 ฝึกอ่านบทประพันธ์สั้น ๆ โดยการรู้จักลงจังหวะสัมผัส

3.4 ฝึกอ่านเรื่องราว บทความ และสามารถจำรูปคำ เทียบคำ สะกดคำ ใช้
เทคนิค การเดารูปประโยคและเข้าใจความหมายได้ฝึกอ่านแบบเก็บบทความ และสามารถประเมิน
ตัวละคร บทความต่าง ๆ ได้ดี จนนำไปใช้แสดงความคิดเห็น รายงานได้

4. ขั้นเสริมสร้างนิสัยในการอ่านที่ดี หมายถึง สามารถอ่านในใจได้เร็ว สามารถ
ค้นคว้าหาคำตอบ หากความเพิกเฉยจากการอ่าน โดยวิธีอ่านคร่าว ๆ ได้แก่

4.1 ฝึกอ่านในใจและมีความสนใจในการอ่าน อ่านหนังสือ ได้หลายรส หลาย

ประเภท

4.2 ฝึกอ่านหนังสืออ่านประกอบ เพื่อค้นคว้าหาสาระสำคัญหรือสิ่งที่สนใจ

4.3 ฝึกอ่านแบบคร่าว ๆ เพื่อให้ได้สิ่งที่สนใจ และเก็บสาระสำคัญของเรื่อง

ที่อ่านประเมินเรื่องราว และวิจารณ์หนังสือที่อ่านได้

5. ขึ้นอ่านหนังสือได้อย่างกว้างขวาง หมายถึง สามารถถึงเห็นคุณค่าประโยชน์ของการอ่าน เกิดสนิยมในการอ่านหนังสือประเภทใดประเภทหนึ่ง มีความสนใจในรสคดี และสารคดีจนสามารถหยิบยกสิ่งคิดค้นขึ้นอ้างชักชวนให้ผู้อื่นสนใจในรสของภาษาได้

การสอนอ่านที่มีความสำเร็จ จึงควรมีขั้นตอนต่าง ๆ เช่นเลือกวิธีอ่านหนังสือแต่ละประเภท สร้างนิสัยรักการอ่าน ฝึกฝนบ่อย ๆ จะทำให้การอ่านมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3.5 การอ่านจับใจความ

3.5.1 ความหมายของการอ่านจับใจความ

การอ่านจับใจความมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการศึกษาค้นคว้า การประกอบอาชีพ ก่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน ส่งเสริมให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ได้แนวคิดในการดำเนินชีวิต การอ่านที่ดีและมีประสิทธิภาพจะต้องอ่านจับใจความได้ สรุปสาระของเรื่องที่อ่านได้ นักการศึกษาหลายท่าน ได้ให้ความหมายของการอ่านจับใจความดังนี้ หลีกสูตรการศึกษาระดับพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (กระทรวงศึกษาธิการกรมวิชาการ.2545:188) ได้ให้ความหมายของการอ่านจับใจความว่า คือ การอ่านที่มุ่งค้นหาสาระของเรื่องหรือของหนังสือแต่ละเล่มเป็นส่วนใจความสำคัญ และส่วนขยายใจความของเรื่อง

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2539 : 88) ได้ให้ความหมายของการอ่านจับใจความ หมายถึง ความชำนาญหรือเชี่ยวชาญในการอ่านที่ผู้อ่านสามารถจับใจความเรื่องที่อ่านได้ถูกต้อง จะต้องมีการฝึกฝน ทำความคุ้นเคยกับสัญลักษณ์ที่ผู้เขียนกำหนดขึ้น ผู้อ่านจะต้องทำความเข้าใจความหมายแล้วใช้ความคิดเห็นของตนช่วยตัดสินใจเลือกใจความสำคัญ

ทัศนีย์ สุกเมธี (2542 : 31) ได้ให้ความหมายของการอ่านจับใจความ คือการอ่านในใจ โดยมุ่งแต่เนื้อเรื่องไม่ต้องพะวงกับการออกเสียง เมื่ออ่านแล้วให้ตั้งคำถามถามตนเองจากเรื่องที่อ่านว่าเกี่ยวกับอะไร ที่ไหน อย่างไร

วรรณี โสมประยูร (2544 : 129) ได้ให้ความหมายของการอ่านจับใจความ คือ กระบวนการทางสมองที่แปลสัญลักษณ์ต่างๆ ให้เกิดเป็นความรู้ความเข้าใจแจ่มแจ้ง ชัดเจน ตรงตามที่คุณเขียนต้องการ โดยการอ่านจับใจความเป็นการสื่อสารที่สำคัญที่สุดและเป็นทักษะที่ควรปฏิบัติตามขั้นตอน และฝึกฝนต่อเนื่องอย่างสม่ำเสมอ เพราะจะทำให้ผู้อ่านได้รับสาระสำคัญของเรื่องราว ตรงตามเจตนาของผู้สื่อสารอย่างรวดเร็ว

แววมยุรา เหมือนนิล (2541 : 12) ได้ให้ความหมายของการอ่านจับใจความ คือการอ่านที่มุ่งค้นหาสาระของเรื่องหรือของหนังสือแต่ละเล่ม

สรุปได้ว่า การอ่านจับใจความ หมายถึงการอ่านที่มุ่งเน้นค้นหาสาระสำคัญของเรื่อง

สรุปที่อ่านได้ สามารถลำดับเหตุการณ์ของเรื่องที่ได้

3.5.2 แนวการอ่านจับใจความ

สุปราณี คารากาย และคณะ (ภาษาไทย 3 2535: 50) ได้เสนอแนวการอ่านจับใจความมีอยู่ 2 แบบ คือ

1. การอ่านเพื่อจับใจความส่วนรวม เป็นหัวใจสำคัญของการอ่านมองเห็น ความสัมพันธ์ของรายละเอียดต่าง ๆ และจะเป็นผลให้เข้าใจจุดมุ่งหมายสำคัญของเรื่องที่ได้ หลักสำคัญคือผู้อ่านต้องสังเกตส่วนประกอบของเรื่องทั้งหัวข้อใหญ่และย่อยอย่างรวดเร็ว ขณะเดียวกันก็พยายามจัดเนื้อหาของหัวข้อเหล่านั้นเพื่อวางภาพร่างทั้งหมดอย่างคร่าว ๆ
2. การอ่านเพื่อจับใจความสำคัญ เป็นการอ่านต่อเนื่องกับการอ่านขั้นแรกวิธีนี้ยึดหลักดังนี้

ก. ต้องอ่านละเอียดทุกตัวอักษร และเพื่อจับเรื่องราวได้ตลอดทั้งเรื่อง ที่ไหน เมื่อไร ทำไม

ข. เขียนลงสมุดหรือเศษกระดาษ โดยขยายความในคำตอบออกไปอีกเมื่อต้องการ รายละเอียดที่จำเป็นของใจความสำคัญ

3.5.3 ขั้นตอนการอ่านจับใจความ

การอ่านเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนเป็นการประสานกันระหว่างการมองเห็น การได้ยิน การแปลความของสมองฉะนั้นการอ่านจึงควรมีขั้นตอนของการคิดตั้งแต่เบื้องต้น จนถึงขั้นสูงสุด

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (กรมวิชาการ. 2546 : 190) ได้เรียงลำดับขั้นตอนการอ่านจับใจความมีขั้นตอนตามลำดับดังนี้

- 1) อ่านผ่านโดยตลอด เพื่อให้รู้เรื่องที่อ่านว่าด้วยเรื่องอะไร จุดใดเป็นจุดสำคัญของเรื่อง
- 2) อ่านให้ละเอียดเพื่อทำความเข้าใจอย่างชัดเจน ไม่ควรหยุดอ่านระหว่างเรื่อง เพราะจะทำให้ความเข้าใจไม่ติดต่อกัน
- 3) อ่านซ้ำตอนที่ไม่เข้าใจและตรวจสอบความเข้าใจบางตอนให้แน่นอนถูกต้อง
- 4) เรียบเรียงใจความสำคัญของเรื่องด้วยตัวเอง

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2539 : 95) ได้เรียงลำดับขั้นตอนการอ่านจับใจความโดยได้นำหลักแนวคิดทฤษฎีของ บลูม (Bloom) ดังนี้

ขั้นที่ 1 จำ เป็นขั้นตอนแรกของการอ่านที่สมองจะจำเรื่องราวให้ได้ จำความหมายของคำ ให้คำจำกัดความของคำยาก

ขั้นที่ 2 เข้าใจ เป็นขั้นที่นักเรียนสามารถเล่าเรื่องที่อ่านด้วยคำพูดของตนเองได้ เข้าใจความคิดล้อยคำ ประโยค และข้อความที่ให้คิดสอใจ สรุปเรื่องเป็นมโนทัศน์โดยใช้คำพูดของตนเอง

ขั้นที่ 3 นำไปใช้ เป็นขั้นที่นักเรียนควรมีการฝึกนำถ้อยคำ ประโยค และเหตุการณ์ที่ได้จากการอ่านไปใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นใหม่ และสถานการณ์อื่น ๆ

ขั้นที่ 4 วิเคราะห์ เป็นขั้นที่ให้นักเรียนแยกองค์ประกอบย่อยของแนวคิดที่ได้จากการอ่าน การรู้จักแยกความหมายของคำที่มีความหมายหลายอย่าง สามารถบอกได้ว่าองค์ประกอบใดมีความสัมพันธ์กัน หรือไม่เกี่ยวข้องกันเลย

ขั้นที่ 5 สังเคราะห์ เป็นขั้นที่ให้นักเรียนรู้จักสรุปแนวคิดของเรื่อง ค้นหาลักษณะโครงเรื่องที่คล้ายคลึงกับเรื่องที่เคยอ่านสุภาพิต และคำพังเพย ที่มีความหมายเปรียบเทียบแล้วใกล้เคียงกัน

ขั้นที่ 6 ประเมินค่า เป็นขั้นสูงสุดของการคิด ที่ให้นักเรียนรู้จักตัดสินเรื่องที่อ่านว่าอะไรคือส่วนที่เป็นจริง อะไรคือส่วนที่เป็นเท็จ

การอ่านจับใจความ จึงเป็นการอ่านที่เกี่ยวข้องกับการลำดับขั้นตอนของการคิด อ่านแล้วจำ เข้าใจเนื้อหาที่อ่าน วิเคราะห์และสังเคราะห์ และสามารถประเมินค่า จึงจะถือว่าเป็นการสอนอ่านจับใจความที่สมบูรณ์

3.6 ปัญหาการอ่าน

ประเทศไทย กำลังเผชิญกับปัญหาการไม่รู้หนังสือซึ่งเป็นอุปสรรคของการพัฒนาประเทศ และความจำเป็นที่จะต้องรู้หนังสือขยายความหมายออกไปมากกว่าการรู้หนังสือธรรมดาจึงเป็นเรื่องที่เราต้องทำความเข้าใจใหม่ต่อความจำเป็นของคนไทยในปัจจุบัน และต้องรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือกันใหม่ การแพร่ขยายอย่างรวดเร็วของกระแสโลกาภิวัตน์ ที่นำทั้งความเจริญก้าวหน้าและปัญหาในกับทุกสังคม เป็นสถานะที่หลีกเลี่ยงได้ยาก เรามีทางเลือกไม่มากนักในการที่จะอยู่ท่ามกลางกระแสดังกล่าว วิธีที่ดีที่สุดคือการปรับตัวอย่างเหมาะสม

สรุปผลที่สำคัญการสำรวจการอ่านหนังสือของประชากร พ.ศ. 2551 สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2552 : 10) เกี่ยวกับการอ่านหนังสือของประชากรนอกเวลาเรียน/นอกเวลาทำงาน ซึ่งรวมการอ่านหนังสือทุกประเภท และการอ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ เช่น อินเทอร์เน็ต ยกเว้นจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) พบประเด็นที่สำคัญดังนี้ เด็กเล็กอายุต่ำกว่า 6 ปีที่อ่านเองหรือผู้ใหญ่อ่านให้ฟังมีร้อยละ 36.0 เด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิงมีอัตราการอ่านหนังสือใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 36.7 และ 35.2 ตามลำดับ) โดยเด็กเล็กในกรุงเทพมหานครมีอัตราการอ่านหนังสือสูงสุด (ร้อยละ

45.3) ส่วนผู้ที่มิอายุ 6 ปีขึ้นไป พบว่า อัตราการอ่านหนังสือนอกเวลาเรียน/นอกเวลาทำงานคือ ร้อยละ 66.3 โดยผู้ชายมีอัตราการอ่านหนังสือสูงกว่าผู้หญิง และกลุ่มวัยเด็กมีอัตราการอ่านหนังสือสูงกว่าวัยอื่น รองลงมา คือ กลุ่มเยาวชนกลุ่มวัยทำงาน และกลุ่มวัยสูงอายุ และในการสำรวจครั้งนี้ ประชาชนได้ให้ข้อเสนอแนะในการรณรงค์ให้คนรักการอ่านหนังสือในหลายประเด็นที่น่าสนใจ เช่น หนังสือควรมีราคาถูกลง และมีเนื้อหาสาระน่าสนใจ รวมทั้งควรมีห้องสมุดประจำหมู่บ้าน/ชุมชน เป็นต้น

เมื่อเปรียบเทียบอัตราการอ่านหนังสือของคนไทยที่อายุ 6 ปีขึ้นไปซึ่งสำรวจไว้ใน พ.ศ. 2548 พบว่า อัตราการอ่านหนังสือที่ได้จากการสำรวจในครั้งนี้ลดลงเล็กน้อย คือ จากร้อยละ 69.1 เป็นร้อยละ 66.3 ทั้งนี้เพราะใช้เวลาดูโทรทัศน์ และไม่มีเวลาอ่านหนังสือ

ดังนั้นการแก้ปัญหาการอ่านอีกอย่างหนึ่งคือการจัดหา จัดทำสื่อและหนังสือที่น่าสนใจ และให้มีเพียงพอสำหรับเด็กตามความสนใจ โดยผู้เกี่ยวข้องทั้งหมด เพราะการส่งเสริมการอ่านเป็นกระบวนการที่ต้องใช้เวลาต่อเนื่องยาวนาน ต้องใส่ใจจริงจังเอาใจกับการติดตามประเมินผล ทำให้เป็นรูปธรรม โดยครูต้องไม่รู้สึกรู้ว่าเป็นการเพิ่มภาระงานหากแต่เป็นสิ่งที่ครูต้องพึงใช้ ในการจัดการเรียนการสอนร่วมกันไป ครูควรปรับปรุงห้องเรียน สร้างบรรยากาศให้น่าเรียน กระตุ้นให้นักเรียนสนุกกับการเรียนรู้ โดยการฝึกค้นวิธีการสอนที่让孩子ได้ฝึกคิด สืบค้น วิเคราะห์พูดอ่านเขียนบนพื้นฐานความรักและเมตตาต่อศิษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูต้องปรับตัวอย่างรู้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงภาวะแวดล้อมของสังคมและโลก การสรุปบทเรียน ถอดองค์ความรู้ การสร้างความรู้ใหม่ และการเผยแพร่ถ่ายทอดความรู้แก่ผู้เกี่ยวข้อง เป็นสิ่งที่ต้องดำเนินการไปพร้อมกับการส่งเสริมการอ่านกับกลุ่มเป้าหมาย

3.6.1 ปัญหาการอ่านจับใจความ

ความสามารถในการอ่านจับใจความของผู้อ่านมักแตกต่างกัน บางคนอ่านช้า ต้องใช้เวลามากเพื่อความเข้าใจเนื้อหา แต่ผู้อ่านบางคนเข้าใจอย่างรวดเร็ว การที่ครูฝึกให้นักเรียนมีความสามารถในการอ่านจึงต้องวิเคราะห์ความยากง่ายของสารและเลือกใช้ให้ตรงกับระดับความสามารถของนักเรียน

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2539 : 142) กล่าวว่านักเรียนที่มีปัญหาในการอ่านจับใจความมักจะแสดงพฤติกรรมที่เป็นปัญหาในการอ่านดังนี้

- 1) ลักษณะทั่วไปเกี่ยวกับการอ่าน เช่น ชอบเล่นในเวลาเรียน ไม่มีความมั่นใจในตนเอง หันเหความสนใจไปทางอื่น อ่านข้ามคำในขณะออกเสียง
- 2) ลักษณะเฉพาะในการอ่านคำ อ่านเรื่อง เช่น มีความสับสนกับชื่อพยัญชนะสระและวรรณยุกต์ ออกเสียงไม่ถูกต้อง สะกดคำไม่ได้ หลีกเลี่ยงการอ่านคำยาก

2) การจับใจความ เช่น พบคำยาก อ่านแล้วไม่เข้าใจ จับใจความได้เมื่ออ่านในใจจำเหตุการณ์สำคัญของเรื่องไม่ได้ สรุปเรื่องไม่ได้ ไม่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน ดังนั้นครูควรสังเกตข้อบกพร่องด้วยการจดบันทึกและใช้แบบสังเกต ผลที่ได้รับจะนำไปใช้ประโยชน์ในการแบ่งกลุ่มสอนซ่อมเสริม เพื่อประโยชน์ในการแก้ปัญหาการอ่านจับใจความได้ตรงตามที่ต้องการ

4. แนวคิดเกี่ยวกับนิทาน

4.1 ความหมายของนิทาน

ผู้เชี่ยวชาญและนักการศึกษาทางด้านนิทานหลายคนได้ให้ความหมายของนิทานไว้มากมายดังนี้

ไพพรรณ อินทนิล (2534 : 15) กล่าวว่า นิทาน เป็นเรื่องที่สามารถเล่าได้ มีพล็อตเรื่อง มีจินตนาการ มีการเคลื่อนไหว มีสีสัน

ขวัญนุช บุญอยู่สง (2546 : 17) กล่าวว่า นิทาน หมายถึง เรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมา หรือเรื่องที่แต่งขึ้นมาจากจินตนาการหรืออิงความจริง มีวัตถุประสงค์เพื่อความเพลิดเพลิน สอดแทรกแง่คิด คติสอนใจ หรือความรู้เอาไว้ด้วย

สุวิทย์ มูลคำ (2546 : 212) กล่าวว่า นิทานคือ เรื่องเล่าสืบต่อกันมา ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันอาจจะเป็นเรื่องราวที่อิงความจริง หรือเป็นเรื่องที่เกิดจากจินตนาการของผู้เล่าเองก็ได้ บางเรื่องอาจจะมีเรื่องอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ เพื่อให้เกิดความตื่นเต้น สนุกสนาน บางเรื่องก็มีการสอดแทรกคุณธรรม เพื่อเป็นข้อคิด ข้อเตือนใจแก่ผู้ฟัง

จากข้อคิดเห็นที่กล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่า นิทาน คือเรื่องราวที่มีมานาน และเล่าสืบเนื่องกันมาเป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นจากความจริง หรือเป็นเรื่องราวจากจินตนาการ ของผู้เล่าเพื่อให้เกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และสอดแทรกแนวคิด คุณธรรมอันดีงามเข้าสู่จิตใจเด็กและเป็นแนวทางที่ถูกที่ควรในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข

4.2 ประเภทของนิทาน

การแบ่งประเภทของนิทาน มีวิธีการกำหนดต่าง ๆ กัน เช่น วรรณิ ศิริสุนทร (2532 : 13-19) ได้แบ่งนิทานสำหรับเด็กแบ่งออกเป็น 5 ประเภท

1. นิทานพื้นบ้าน (Folk Tales) เป็นเรื่องที่เล่าสืบทอดกันมาเป็นเวลานาน
  2. นิทานเทพนิยาย (Fairy Tales) ตัวละครจะมีอิทธิฤทธิ์และปาฏิหาริย์หรือเป็นผู้พิเศษ
- นิทานสอนสามารถทำสิ่งต่าง ๆ ที่มนุษย์ทั่วไปไม่สามารถทำได้

3. นิทานคติธรรม (Fables) เป็นเรื่องสั้นๆ ตัวละครมีทั้งคนและสัตว์ มีโครงเรื่องง่ายๆ ให้อ่านเรียนสอนใจ เช่น นิทานอีสป นิทานเทียบสุภาษิต

4. นิทานเทพปกรณัม (Myth) เป็นเรื่องที่แสดงให้เห็นเหตุการณ์ และเรื่องราวในบรรพกาล เกี่ยวกับพื้นโลก ท้องฟ้า และพฤติกรรมของมนุษย์

5. นิทานมหากาพย์และนิทานบรรพบุรุษ (Epic and Hero Tales) คล้ายเทพปกรณัม แตกต่างกันแต่ว่าตัวละครของนิทานประเภทนี้ เป็นมนุษย์ไม่ใช่เทพเจ้า มีการกระทำที่กล้าหาญ ฝ่าฝืนฝ่าอุปสรรคและประสบความสำเร็จ

ไพพรรณ อินทนิล (2534 : 27-28) ได้แบ่งนิทานตามรูปแบบไว้ดังนี้

1. นิทานปรัมปรา หรือนิทานเทพนิยาย มักกำหนดสถานที่เลื่อนลอย เช่น สัจจ์ของปลาบู่ทอง

2. นิทานท้องถิ่น หรือเรียกว่า คำานาน มักเป็นเรื่องขนาดสั้นเกี่ยวกับความเชื่อและขนบธรรมเนียมประเพณี

3. นิทานเทพปกรณัม ตัวบุคคลในเรื่องมักเกี่ยวกับความเชื่อ

4. นิทานเรื่องสัตว์ เป็นเรื่องเกี่ยวกับสัตว์ แต่มักมีความประหลาดเช่นเดียวกับคน

5. นิทานตลกขบขัน เป็นเรื่องสั้นมีการแก้แค้น แก้แค้น และการแสดงปฏิภาณไหวพริบจากการแบ่งประเภทของนิทานของนักวิชาการหลายท่านสามารถสรุปได้ว่า นิทานแบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ นิทานพื้นบ้าน นิทานเทพนิยาย นิทานสุภาษิต และนิทานชาดก

4.3 ประโยชน์และคุณค่าของนิทาน

วิลโด เวียงวีระ (2526 : 69) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของนิทานไว้ดังนี้

1. ช่วยพัฒนาภาษา ทั้งการพูดและการฟัง
2. ช่วยปูพื้นฐานทางด้านจิตใจ คุณค่าทางสังคมและจริยธรรม
3. เสริมสร้างบุคลิกภาพ
4. ให้ความรู้ความสนุกสนานและจินตนาการ
5. การเลือกนิทานที่เหมาะสมกับวัย และความสนใจของเด็กจะช่วยปลูกฝัง

ค่านิยมที่ดี

6. ช่วยฝึกการสำรวมใจให้คงอยู่กับเรื่องที่อ่าน
7. เป็นการปูพื้นฐานทางการอ่าน
8. เนื้อหาบางเรื่องช่วยแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา
9. ส่งเสริมหรือกระตุ้นพฤติกรรมที่ต้องการ

ศุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2546 : 212) กล่าวว่า ประโยชน์ของนิทานคือ

1. เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะทางด้านภาษา
2. เพื่อให้ผู้เรียนนำข้อคิดที่ได้จากนิทานสู่การปฏิบัติจริง
3. เพื่อให้ผู้เรียนมีความสุขสนุกกับการเรียนรู้

จากข้อคิดเห็นของนักวิชาการหลายท่านพบว่า นิทานมีประโยชน์และคุณค่า เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน เพื่อให้ข้อคิดในการดำเนินชีวิต แม้แต่การสอนโดยการใช้นิทาน เป็นสื่อ

4.4 องค์ประกอบของนิทาน

วิลิต มาศจรัส (2539 : 50-53) กล่าวว่าองค์ประกอบของนิทานควรประกอบด้วย

1. เค้าโครงเรื่อง หมายถึง การกำหนดเหตุการณ์ของเรื่องที่จะเกิดขึ้น โดยปกติจะมี ส่วนประกอบอยู่ 3 ส่วนด้วยกันคือ การเปิดเรื่อง การดำเนินเรื่อง และการปิดเรื่อง
2. ตัวละคร หมายถึง ผู้ที่มีบทบาทปรากฏอยู่ในเรื่อง ซึ่งตัวละครนี้ไม่จำกัดว่าจะเป็นคน หรือสัตว์

3. ฉาก หมายถึง สภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัวตัวละคร
4. แก่นเรื่อง หมายถึง สารัตถะที่ใช้เป็นหลักในการเขียนเรื่อง
5. ทักษะ หมายถึง มุมมองที่ผู้เขียนกำหนดให้ผู้เล่าเรื่อง เป็นผู้สะท้อนเรื่องราว
6. ท่วงทำนองการเขียน หมายถึง ลีลาการใช้สำนวนภาษาที่แสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิด

7. บทสนทนา คือ คำพูดโต้ตอบของตัวละคร
8. การเปิดเรื่อง หมายถึง การเริ่มต้นในฉากแรกของนิทาน
9. การดำเนินเรื่อง คือ การกำหนดบทบาทให้ตัวละครแสดงบทบาทของตน
10. การปิดเรื่อง หมายถึง การจบเรื่องที่เป็นตอนสูงสุดของเรื่องให้ประทับใจอาจจะจบแบบมีความสุขหรือจบแบบโศกเศร้า หรือ สนุกสนานเฮฮา

วินัย รอดจ้าย (2539 : 26- 31) กล่าวว่านิทานมีส่วนสำคัญดังนี้

1. ความคิดรวบยอดหรือแก่นของเรื่อง หมายถึง จุดประสงค์ทั่วไปของเรื่องที่จะเขียน
2. ข้อมูลดิบหรือวัตถุดิบ เป็นส่วนสำคัญที่สุดในงานเขียนทุกประเภท ซึ่งมองดูเหมือนไม่จำเป็น แต่ที่จริงแล้วข้อมูลเป็นส่วนที่สำคัญที่สุด การหาข้อมูลดิบทำได้ 2 วิธีคือ ทางตรงและทางอ้อม
3. โครงเรื่อง คือ การวางแผนเขียนงานขั้นต้น

4. ตัวละคร

5. ความสะเทือนใจหรือคติสอนใจ

6. ส่วนวนโวหาร สิ่งที่จะต้องคำนึงถึง คือ ความเหมาะสมกับวัยของเด็กแต่ละช่วงอายุ

7. ภาพประกอบ จัดเป็นส่วนสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งในงาน เพราะเด็กเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินกับการดูภาพ ภาพประกอบควรมีประมาณ ร้อยละ 60–70 รูปเล่มของนิทานต้องมีขนาดกะทัดรัด เหมาะสมกับมือของเด็ก ขนาด 16 หน้ายก ขนาดตัวอักษร 32 พอยท์หรือ 5 มิลลิเมตร

ดังนั้นการเขียนนิทานจะต้องทำความเข้าใจกับองค์ประกอบของนิทานเสียก่อนเพื่อเป็นแนวทางในการเขียนว่าควรมีเค้าโครงเรื่อง ตัวละคร การดำเนินเรื่อง ข้อคิดของเรื่อง ที่ทำให้กับผู้อ่านอย่างไร

4.5 นิทานพื้นบ้าน

ประมวล พิมพ์เสน (2545 : 52) ได้ให้ความหมายของนิทานพื้นบ้าน หมายถึง เรื่องราวต่าง ๆ ที่เล่าสืบกันมาหรือ จารไว้ เขียนไว้ตามหนังสือผู้ต่าง ๆ

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2540 : 98) ได้ให้ความหมายของนิทานพื้นบ้าน หมายถึง เรื่องที่ผู้เขียนประพันธ์ขึ้นเพื่อให้ผู้อ่านได้รับความรื่นรมย์ ไม่ว่าจะเด็ก หรือผู้ใหญ่ก็จะชอบฟัง หรืออ่านนิทานทั้งสิ้น

เกริก ยूनพันธ์ (2538 : 52) ได้ให้ความหมายของนิทานพื้นบ้าน หมายถึง เรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตำนานพื้นบ้าน ประวัติความเป็นมาของท้องถิ่นเรื่องราวของโบราณวัตถุที่มีเหตุแห่งที่มาของการสร้าง การเกิด เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป นิทานพื้นบ้านเป็นเรื่องราวของบุคคล สถานที่และวัฒนธรรมของท้องถิ่นที่เล่าสืบต่อกันมาหลายชั่วอายุคน ไม่มีการจดบันทึกเนื้อเรื่องแตกต่างตามภูมิภาคที่เล่า แต่ขึ้นมาเพื่อมุ่งให้ความบันเทิง เพื่อตักเตือนหรือสั่งสอน ให้คติสอนใจ

1. ประเภทของนิทานพื้นบ้าน

ประมวล พิมพ์เสน (2545 : 53) ได้แบ่งประเภทของนิทานพื้นบ้าน ไว้ทั้งหมด 5 ประเภทดังนี้

1. นิทานความเชื่อ
2. นิทานศาสนา
3. นิทานอธิบายเหตุ (เกิดจากการหาทางออกของปัญหา)
4. นิทานตลก

5. นิทานคติสอนใจ

วรรณิ ศิริสุนทร (2532 : 13-19) ได้แบ่งนิทานพื้นบ้านออกเป็น 4 ประเภท

1. นิทานเกี่ยวกับสัตว์ที่พูดได้
2. นิทานไม่รู้จบ
3. นิทานตกลงขบขัน
4. นิทานอธิบายเหตุ

สรุปได้ว่านิทานพื้นบ้านสามารถแบ่งออกได้ 5 ประเภท คือนิทานความเชื่อ นิทานศาสนานิทานทั่วไป นิทานตลก นิทานอธิบายเหตุ

5. ชุดการสอน

5.1 ความหมายของชุดการสอน มาจากคำว่า Instructionl Package หรือ Learning Packang เดิมทีมักใช้คำว่า ชุดการสอน เพราะเป็นสื่อที่ครูนำมาใช้ประกอบการสอน แต่ต่อมาแนวคิดในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงเปลี่ยนมาใช้คำว่า ชุดการเรียน

วิชัย วงศ์ใหญ่ (2525 : 185) กล่าวว่า ชุดการสอน เป็นระบบการผลิตและการนำสื่อหลาย ๆ อย่างมาสัมพันธ์กัน และมีคุณค่าส่งเสริมซึ่งกันและกัน

วีระ ไทยพานิช (2529 : 134) กล่าวว่า ชุดการเรียนมีชื่อต่างกัน เช่น ชุดการสอน ที่จัดขึ้นสำหรับหน่วยการเรียน หัวข้อ เนื้อหา และอุปกรณ์ของแต่ละหน่วย นอกจากนี้ สุนนทา สุนทรประเสริฐ (2545 : 124) ได้อธิบายความหมายของชุดการสอนไว้ว่าเป็นสื่อประเภทหนึ่งซึ่งมีจุดมุ่งหมายเฉพาะเรื่องที่จะสอนเท่านั้น

ชัยยงค์ พรมวงศ์ (2539 : 144) ให้ความหมายของชุดการสอน หมายถึง สื่อประสมที่ได้จากกระบวนการผลิตและการนำสื่อการสอนที่สอดคล้องกับวิชา หน่วยหัวเรื่อง และวัตถุประสงค์ เพื่อช่วยให้การเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมการเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

จากความหมายของชุดการสอน สามารถสรุปได้ว่า ชุดการสอนหมายถึง ชุดของสื่อประสมที่ประกอบขึ้นอย่างมีระบบ มีเหตุผล เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา จุดประสงค์ ช่วยให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมาย

5.2 ประเภทของชุดการสอน

การสร้างชุดการสอนหรือชุดการเรียนในรูปแบบใดผู้สร้างต้องศึกษาประเภทของชุด

การสอนว่ามีอยู่ที่ประเภท ไชยยศ เรื่องสุวรรณ (2522 : 152) และวิชัย วงษ์ใหญ่ (2526 : 5) ได้แบ่งชุดการสอนที่สอดคล้องกันโดยแบ่งตามลักษณะการใช้ได้ 3 ประเภท คือ

1. ชุดการสอนแบบบรรยาย หรือชุดการสอนสำหรับครู เป็นชุดการสอนสำหรับใช้สอนผู้เรียนเป็นกลุ่มใหญ่ ภายในกล่องประกอบด้วยสื่อการสอนที่ประกอบการบรรยาย เพื่อเปลี่ยนบทบาทของครูให้ผู้น้อยลง มาเป็นผู้แนะนำ เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น ชุดการสอนแบบบรรยายนี้ จะมีเนื้อหาโดยแบ่งหัวข้อที่จะบรรยาย และประกอบกิจกรรมตามลำดับชั้น ดังนั้น สื่อการสอนที่ใช้ความเป็นสื่อที่มองเห็นได้ชัดเจน หรือได้ยินกันทั่วถึง เช่น แผ่นภาพโป่งใส สไลด์ ฟลิสม์สคลิป ภาพยนตร์ แผนภูมิ โทรทัศน์ เอกสารประกอบการบรรยาย และกิจกรรมกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนได้อภิปรายตามปัญหาและหัวข้อที่ครูกำหนดไว้ และชุดการสอนประเภทนี้ มักจะบรรจุในกล่องที่มีขนาดพอเหมาะกับสื่อการสอน อย่างไรก็ตาม ถ้าหากวัสดุอุปกรณ์ที่ไม่สามารถบรรจุไว้ในกล่องได้ จะต้องกำหนดไว้ในคู่มือครูส่วนที่เกี่ยวกับสิ่งที่ครูผู้สอนจะต้องเตรียมตัวไว้ล่วงหน้าก่อนทำการสอน

2. ชุดการสอนสำหรับกิจกรรมกลุ่ม หรือชุดการสอนที่ใช้กับศูนย์การเรียนรู้ เป็นชุดการสอนแบบกิจกรรมที่สร้างขึ้นโดยอาศัยระบบการผลิตสื่อการสอนตามหน่วยและหัวเรื่อง โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ร่วมประกอบกิจกรรมเป็นกลุ่มย่อยๆ ประมาณ 5-7 คน ในห้องเรียนแบบศูนย์การเรียนรู้ ชุดการสอนแบบกิจกรรมกลุ่มนี้ ประกอบด้วยชุดย่อยๆ ตามจำนวนศูนย์ในแต่ละหน่วย ในแต่ละศูนย์การสอนจะจัดสื่อการสอนไว้ในรูปของสื่อประสม อาจเป็นสื่อรายบุคคล หรือสื่อสำหรับกลุ่มผู้เรียนทั้งศูนย์ใช้ร่วมกัน ผู้เรียนที่เรียนได้ใช้ชุดการสอนแบบกิจกรรมกลุ่ม จะต้องการความช่วยเหลือจากครูในระยะเริ่มเรียนเท่านั้น หลังจากเคยชินกับวิธีการเรียนแบบนี้แล้ว ผู้เรียนจะสามารถช่วยเหลือกันเองภายในกลุ่ม ระหว่างประกอบกิจกรรม หากมีปัญหาสามารถถามครูได้ตลอดเวลา

3. ชุดการสอนรายบุคคล หรือชุดการเรียนรู้ เป็นชุดการสอนที่มีการจัดระบบเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนด้วยตนเองตามลำดับขั้นตอนที่ระบุไว้ โดยผู้เรียนสามารถเรียนด้วยตนเองตามความสนใจแต่ละคน และตามอัตราการเรียนรู้ของตนเอง ผู้เรียนสามารถประเมินผลการเรียนด้วยตนเอง ชุดการสอนประเภทนี้ จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษา ค้นคว้า หรือศึกษาเนื้อหาเพิ่มเติมด้วยตนเอง ผู้สอนจะเป็นผู้ให้คำแนะนำ และช่วยเหลือทันที หรือผู้เรียนอาจนำชุดการสอนประเภทนี้ไปศึกษาที่บ้านได้ ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมและฝึกฝน ให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาและแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

สรุปได้ว่า ชุดการสอนมีอยู่ด้วยกัน 3 ประเภท คือชุดการสอนแบบบรรยาย ชุดการสอนสำหรับกิจกรรมกลุ่ม หรือชุดการสอนที่ใช้กับศูนย์การเรียนรู้ ชุดการสอนรายบุคคลหรือชุดการเรียนซึ่งควรเลือกใช้ให้เหมาะสมกับกิจกรรม

5.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับชุดการสอน

ชุดการสอนนับว่าเป็นเทคโนโลยีทางการศึกษา ที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง และมีการผลิตใช้กันมากขึ้น เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ซึ่งแนวคิดพื้นฐานที่นำไปสู่การสร้างชุดการสอน กรองกาญจน์ อรุณรัตน์ (อ้างอิงใน เยาวลักษณ์ สาระโน 2551: 28) ได้ระบุว่าประกอบด้วยแนวคิด 5 ประการคือ

แนวคิดที่ 1 เป็นแนวคิดตามหลักจิตวิทยา ที่เกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างบุคคล

แนวคิดที่ 2 เป็นแนวคิดที่จะพยายามจะเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ระหว่างครูและนักเรียน

แนวคิดที่ 3 เป็นแนวคิดที่จะจัดการระบบการผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอน

แนวคิดที่ 4 เป็นแนวคิดที่จะสร้างระบบปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน

แนวคิดที่ 5 เป็นแนวคิดที่ยึดหลักจิตวิทยาการเรียนรู้มาจัดสภาพการเรียนรู้ให้เกิด

ประสิทธิภาพ

5.4 องค์ประกอบของชุดการสอน

เอกสารประกอบชุดการสอนที่สร้างขึ้นมีหลายลักษณะ ขึ้นกับวัตถุประสงค์ของการใช้ เช่นชุดการสอนแบบกิจกรรมกลุ่ม ชุดการสอนแบบบรรยาย ซึ่งใช้เป็นกลุ่มใหญ่ และชุดการสอนรายบุคคล หรือชุดการเรียน ชุดการสอนเหล่านี้ จะมีองค์ประกอบที่แตกต่างกันตามลักษณะการใช้ซึ่งอาจมีส่วนประกอบต่างๆ ดังนี้

1. คู่มือและแบบปฏิบัติ สำหรับครูผู้สอนและผู้เรียนเรียนตามชุดการสอน
2. คำสั่งหรือการมอบหมายงาน เพื่อกำหนดแนวทางของการเรียนให้นักเรียน
3. เนื้อหาสาระ ซึ่งบรรจุอยู่ในรูปของสื่อประสม และกิจกรรมการเรียนการสอน ทั้งแบบกลุ่มและรายบุคคล ซึ่งกำหนดไว้ตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม
4. การประเมินผล เป็นการประเมินผลของกระบวนการ และผลของการเรียนรู้ ในการประเมินผลกระบวนการ ได้แก่ แบบฝึกหัด รายงาน ส่วนผลการเรียนรู้ ได้แก่ แบบทดสอบ ซึ่งจะบรรจุอยู่ในกล่อง โดยจัดเป็นหมวดหมู่สะดวกต่อการใช้

5.5 การสร้างชุดการสอน

ชัยยงค์ พรมวงศ์ (2526: 123) ได้กำหนดการสร้างชุดการสอนประกอบด้วยขั้นตอน 10 ขั้นตอน คือ

1. กำหนดหมวดหมู่และประสบการณ์ อาจกำหนดเป็นหมวดวิชาหรือบูรณาการ เป็นแบบสหวิทยาการตามที่เหมาะสม
2. กำหนดหน่วยการสอนแบ่งเนื้อหาออกเป็นตอน โดยประมาณเนื้อหาวิชาที่ครูจะถ่ายทอดความรู้แก่นักเรียนได้ในหนึ่งสัปดาห์ หรือหนึ่งครั้ง
3. กำหนดหัวข้อเรื่อง ผู้สอนต้องถามตนเองว่า ในการสอนแต่ละหน่วยควรให้ประสบการณ์แก่ผู้เรียนอะไรบ้าง แล้วกำหนดออกเป็น 4 - 6 หัวข้อ
4. กำหนดมโนทัศน์และหลักการให้สอดคล้องกับหน่วยและหัวข้อเรื่อง โดยสรุปแนวคิด สารและหลักเกณฑ์สำคัญไว้เพื่อเป็นแนวทางจัดเนื้อหาให้มาสอดคล้องกัน
5. กำหนดวัตถุประสงค์ให้สอดคล้องกับหัวข้อเรื่องเป็นจุดประสงค์ทั่วไป แล้วเปลี่ยนแปลงเป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมไว้ทุกครั้ง
6. กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ซึ่งเป็นแนวทางการเลือก และผลิตสื่อการสอน
7. กำหนดแบบประเมินผล ต้องประเมินผลให้ตรงกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม โดยใช้แบบทดสอบอิงเกณฑ์เพื่อให้ผู้สอนทราบว่า หลังผ่านกิจกรรมเรียบร้อยแล้วนักเรียนได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่
8. เลือกและผลิตสื่อการสอน วัสดุอุปกรณ์และวิธีการที่ครูใช้ถือว่าเป็นสื่อการสอนสำเร็จรูป เมื่อผลิตสื่อการสอนของแต่ละหัวข้อแล้วก็จัดสื่อการสอนเหล่านั้นไว้เป็นหมวดหมู่ ในกล่องที่เตรียมไว้ ก่อนนำไปทดลอง เรียกว่า ชุดการสอน
9. หาประสิทธิภาพของชุดการสอน เพื่อเป็นประกันว่า ชุดการสอนที่สร้างขึ้นมี ประสิทธิภาพในการสอน ผู้วิจัยจำเป็นต้องกำหนดเกณฑ์ขึ้นล่วงหน้าโดยคำนึงถึงหลักการที่ว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ช่วยให้การเปลี่ยนแปลงของผู้เรียนบรรลุผล
10. การใช้ชุดการสอน ชุดการสอนที่ได้รับการปรับปรุงและมีประสิทธิภาพตาม เกณฑ์ที่ตั้งไว้สามารถนำไปใช้กับนักเรียนได้ตามประเภทของชุดการสอน และตามระดับการศึกษา โดยกำหนดขั้นตอนให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน เพื่อพิจารณาพื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียน

5.6 ลักษณะของชุดการสอนที่ดี

ชัยยงค์ พรมวงศ์ (2539 : 246) ได้กล่าวถึงลักษณะชุดการสอนที่ดี ดังนี้

1. เป็นชุดการสอนที่เหมาะสมตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้
2. เหมาะสมกับประสบการณ์เดิมของผู้เรียน
3. สื่อที่ใช้สามารถสร้างความสนใจของผู้เรียนได้ดี
4. มีคำแนะนำและวิธีใช้อย่างละเอียดต่อการนำไปใช้
5. มีวัสดุอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอนที่กำหนดไว้ในบทเรียนอย่าง

ครบถ้วน

5.7 คุณค่าของชุดการสอน

สื่อการสอนมีคุณค่าต่อระบบการสอนเพราะเป็นตัวช่วยให้เกิดการถ่ายทอดความรู้ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีคุณค่าต่อการเพิ่มคุณภาพในการสอนด้วยกันทั้งนั้น คุณค่าของชุดการสอนสรุปได้ดังนี้ (ชม ภูมิภาค 2524 : 99 – 100)

1. ช่วยให้ครูไม่ต้องเสียเวลาคิดค้นมาก ยังเป็นวิธีอบรมครูประจำการเรื่อง การสอนได้อีกประการหนึ่ง
2. ช่วยให้นักเรียนรู้จุดมุ่งหมายของการเรียนชัดเจน ตลอดจนถึงวิธีการที่จะบรรลุจุดมุ่งหมายเป็นการเพิ่มพูนการจูงใจในการเรียน นักเรียนได้เรียนรู้โดยการกระทำ
3. เป็นกระบวนการที่ตรวจสอบ สามารถตรวจสอบการศึกษา ตรวจสอบผลการปฏิบัติหน้าที่ของครูได้
4. ชุดการสอนที่ดีต้องประกอบด้วยผลการเรียนรู้ทุกพิสัย คือ พุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย บรรดาสื่อก็ต้องมีหลายประเภท คือ ใช้สื่อประสมหลายอย่าง (Multimedia Approach) เพื่อสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล และเพิ่มพูนความสมบูรณ์ให้แก่การรับรู้
5. กำหนดบทบาทของครูและนักเรียน ได้ชัดเจนว่าตอนใด ใครทำอะไร อย่างไร ลดบทบาทในการกระทำของครูข้างเคียง นักเรียนได้กระทำ เกิดการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง
6. เป็นกระบวนการที่ครบถ้วนในช่วงเวลาที่กำหนด นักเรียนรู้ผลการกระทำของตน เป็นการเสริมแรงการเรียนรู้ประการหนึ่ง
7. ชุดการสอนเป็นกระบวนการที่ครบทั้งระบบ เริ่มตั้งแต่จุดมุ่งหมาย กระบวนการสอนและการประเมิน

5.8 การหาประสิทธิภาพชุดการสอน

ชัยยงค์ พรมวงศ์และคณะ (2521: 134 - 138) ได้กล่าวถึงการหาประสิทธิภาพ

ชุดการสอน ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Developmental Testing หมายถึง การนำชุดการสอนไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อปรับปรุงแล้วนำไปทดลองสอนจริง (Trial run) นำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไข เสร็จแล้วจึงผลิตออกมาเป็นจำนวนมาก

การทดลองใช้ หมายถึง การนำชุดการสอนที่ผลิตขึ้นเป็นต้นแบบ (Prototype) แล้วนำไปทดลองใช้ตามขั้นตอนที่กำหนดไว้แต่ละระบบ เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพของชุดการสอนให้เท่าเกณฑ์ที่กำหนด

การทดลองสอนจริง หมายถึง การนำชุดการสอนที่ได้ทดลองใช้ และปรับปรุงแล้ว ทุกหน่วยในแต่ละวิชา ไปสอนจริง ในชั้นเรียนหรือสถานการณ์การเรียนรู้ที่แท้จริง เป็นเวลา 1 ภาคการศึกษาเป็นอย่างน้อย

5.9 ความจำเป็นที่จะต้องหาประสิทธิภาพชุดการสอน

ความจำเป็นในการหาประสิทธิภาพชุดการสอน มีความจำเป็นด้วยเหตุผลหลายประการ คือ

1. เหมาะสมที่จะลงทุน ผลิตออกมาเป็นจำนวนมากหากไม่มีการหาประสิทธิภาพเสียก่อน เมื่อผลิตออกมาใช้ประโยชน์ไม่ได้ก็จะต้องทำใหม่เป็นการสิ้นเปลือง สมอง เวลา แรงงาน และเงินทอง

2. ชุดการสอนจะทำหน้าที่สอน โดยที่สร้างภาพการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเปลี่ยนพฤติกรรมที่มุ่งหวัง บางครั้งต้องช่วยครูผู้สอน บางครั้งต้องสอนแทนครู ดังนั้นก่อนนำชุดการสอนไปใช้ครูจึงควรมั่นใจว่าชุดการสอนนั้นมีประสิทธิภาพในการช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จริง

การหาประสิทธิภาพตามลำดับขั้นจะทำให้เราได้ชุดการสอนที่มีคุณค่าทางการสอนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ได้

3. การทดสอบหาประสิทธิภาพ จะทำให้ผู้ผลิตมั่นใจว่า เนื้อหาสาระที่บรรจุลงในชุดการสอนเหมาะสมเข้าใจง่ายอันจะทำให้ผู้ผลิตมีความชำนาญสูงขึ้น เป็นการประหยัดแรงงาน สมองเวลา และเงินทอง

อริพร ศรียมก (2525 : 246 – 252) กล่าวถึงความจำเป็นในการหาประสิทธิภาพของชุดการสอนดังนี้

1. เพื่อความมั่นใจว่า ชุดกิจกรรมที่สร้างขึ้นมามีคุณค่า
2. เพื่อความแน่ใจว่า ชุดการสอนนั้นสามารถทำให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างแท้จริง

3.ถ้าจะผลิตชุดการสอนออกมาเป็นจำนวนมาก การทดสอบหาประสิทธิภาพจะเป็นหลักประกันว่าเมื่อผลิตออกมาแล้วใช้ได้มีจะนั้นจะเสีย เงิน แรง เวลา เพราะผลิตออกมาแล้วใช้ไม่ได้

จากที่กล่าวมาแล้วสรุปได้ว่า การหาประสิทธิภาพของชุดการสอน เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่า ชุดการสอนที่สร้างขึ้นมานั้น มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะช่วยปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนให้ดีขึ้นตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้จริงหรือไม่ เพียงใด ก่อนที่จะนำไปผลิตออกมาใช้จริงเป็นจำนวนมากต่อไป

5.10 การกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพ

1. เกณฑ์ประสิทธิภาพ หมายถึง ระดับประสิทธิภาพของชุดการสอนที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ หากชุดประสิทธิภาพมีประสิทธิภาพถึงระดับนี้แล้วชุดการสอนนั้นจะมีคุณค่าที่จำเป็นไปสอนนักเรียนการกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพกระทำได้โดยการประเมินผลผู้เรียน 2 ประเภท คือ พฤติกรรมต่อเนื่องและพฤติกรรมขั้นสุดท้าย โดยการกำหนดประสิทธิภาพเป็น E1 คือ ประสิทธิภาพกระบวนการ E2 คือ ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ ซึ่งคิดเป็นร้อยละของผลเฉลี่ยของคะแนนที่ได้ดังนั้น E1 / E2 คือ ประสิทธิภาพของกระบวนการ / ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ เช่น 80/80 หมายความว่า เมื่อเรียนชุดการเรียนแล้วผู้เรียนสามารถทำแบบฝึกหัดหรืองานที่ผลเฉลี่ยร้อยละ 80 และทำแบบทดสอบหลังเรียนได้ร้อยละ 80 การกำหนดเกณฑ์ E1 / E2 โดยปกติเนื้อหาที่เป็นความรู้ ความจำมักตั้งไว้ 80/80 หรือ 90/90 ส่วนเนื้อหาที่เป็นทักษะมักจะตั้งต่ำกว่านี้ เช่น 75 / 75

2. เกณฑ์มาตรฐานของชุดการสอนที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดระดับ 80 / 80

80 ตัวแรก คือ ค่าประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนการสอนจากชุดการสอน คิดเป็นร้อยละของคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนของแต่ละกิจกรรม

80 ตัวหลัง คือ ค่าประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนการสอนจากชุดการสอน คิดเป็นร้อยละของคะแนนเฉลี่ย จากการทำแบบย่อยประจำชุดหลังเรียน

ชัยขงค์ พรหมวงศ์ (2536 : 495) กล่าวว่า เกณฑ์การประเมินประสิทธิภาพของชุดการสอน มี 2 ประเภท คือ

1. ประเมินพฤติกรรมต่อเนื่อง คือ ประเมินพฤติกรรมย่อยหลาย ๆ พฤติกรรม เรียกว่า “กระบวนการ” (Process) ของผู้เรียน ที่สังเกตจากการประกอบกิจกรรมกลุ่มและเดี่ยว

2. ประเมินพฤติกรรมขั้นสุดท้าย คือ ประเมินผลลัพธ์ (Products) ของผู้เรียน โดยพิจารณาจากผลการทดสอบหลังเรียน

5.11 การคำนวณหาประสิทธิภาพของสื่อ

การหาประสิทธิภาพกระบวนการต่อประสิทธิภาพผลลัพธ์ (ไชยยศ เรืองสุวรรณ. 2546 : 130 - 133) มีแนวคิด ดังนี้

1. ประสิทธิภาพกระบวนการ (E_1) ได้มาจากคะแนนแบบฝึกหัดที่ผู้เรียนทำถูกต้องในระหว่างเรียนคิดเป็นร้อยละของคะแนนเต็ม

2. ประสิทธิภาพผลลัพธ์ (E_2) ได้มาจากคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้เรียนทำได้คิดเป็นร้อยละของคะแนนเต็ม

จากแนวคิดดังกล่าวจะพบว่าผู้เรียนมีส่วนสำคัญที่สุดในการให้ข้อมูลด้านผลลัพธ์ ซึ่งออกมาในรูปของคะแนนในการทำแบบฝึกหัด (คะแนนระหว่างเรียน) และคะแนนในการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (คะแนนสอบหลังเรียน) ทั้งการสอบก่อนเรียนและการสอบหลังเรียน

การคำนวณค่าประสิทธิภาพของชุดการสอน ใช้สถิติในการคำนวณ ดังนี้
วิธีการหาประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ (Empirical Approach)

วิธีการนี้จะนำสื่อไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลอง การหาประสิทธิภาพของสื่อ เช่น บทเรียนคอมพิวเตอร์ (CAI) บทเรียนโปรแกรม ชุดการสอน แผนการสอน แบบทักษะ เป็นต้น ส่วนมากใช้วิธีการหาประสิทธิภาพวิธีนี้ ประสิทธิภาพส่วนที่สัดส่วนใหญ่จะพิจารณาจากเปอร์เซ็นต์การทำแบบฝึกหัดหรือกระบวนการเรียน หรือแบบทดสอบย่อยโดยแสดงเป็นค่าตัวเลข 2 ตัว $E_1/E_2 = 80/80$, $E_1/E_2 = 85/85$, $E_1/E_2 = 90/90$ เป็นต้น

เผชิญ กิจระการ (2544 : 44-51) กล่าวว่าเกณฑ์ประสิทธิภาพ (E_1/E_2) มีความหมายแตกต่างกันหลายลักษณะ เช่น เกณฑ์ 80/80

1. เกณฑ์ 80/80 ในความหมายที่ 1 ตัวเลข 80 ตัวแรก (E_1) คือ นักเรียนทั้งหมดทำแบบฝึกหัดหรือแบบทดสอบย่อยได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ถือเป็นประสิทธิภาพของกระบวนการ ส่วนเลข 80 ตัวหลัง (E_2) คือ นักเรียนทั้งหมดที่ทำแบบทดสอบหลังเรียน (Posttest) ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ส่วนการหาค่า E_1 และ E_2 ใช้สูตร ดังนี้

$$E_1 = \frac{\frac{\sum x}{N} \times 100}{A}$$

เมื่อ	E_1	แทน	ประสิทธิภาพของกระบวนการ
	$\sum X$	แทน	คะแนนรวมของแบบฝึกหัด หรือของแบบสอบย่อย ทุกชุดของผู้เรียนทั้งหมด
	A	แทน	คะแนนเต็มของแบบฝึกหัดชุดรวมกัน
	N	แทน	จำนวนนักเรียนทั้งหมด

$$E_2 = \frac{\frac{\sum X}{N} \times 100}{B}$$

เมื่อ	E_2	แทน	ประสิทธิภาพของผลลัพธ์
	$\sum X$	แทน	คะแนนรวมของแบบทดสอบหลังเรียนของผู้เรียนทั้งหมด
	B	แทน	คะแนนเต็มของแบบทดสอบหลังเรียน
	N	แทน	จำนวนนักเรียนทั้งหมด

2. เกณฑ์ 80/80 ในความหมายที่ 2 ตัวเลขที่ 2 ตัวแรก (E_1) คือจำนวนนักเรียนร้อยละ 80 ทำแบบทดสอบหลังเรียน (Posttest) ให้คะแนนร้อยละ 80 ทุกคนส่วนตัวเลข 80 ตัวหลัง (E_2) คือ นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียนครั้งนั้น ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80

3. เกณฑ์ 80/80 ในความหมายที่ 3 ตัวเลข 80 ตัวแรก (E_1) คือจำนวนนักเรียนทั้งหมดทำแบบทดสอบหลังเรียน (Posttest) ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ส่วนตัวเลข 80 ตัวหลัง (E_2) คือ คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ที่นักเรียนทำเพิ่มขึ้นจากแบบทดสอบหลังเรียน (Posttest) โดยเทียบกับคะแนนที่ได้ก่อนการเรียน (Pretest)

4. เกณฑ์ 80/80 ในความหมายที่ 4 ตัวเลข 80 ตัวแรก (E_1) คือ นักเรียนทั้งหมดทำแบบทดสอบหลังเรียนได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ส่วนตัวเลข 80 ตัวหลัง (E_2) หมายถึง นักเรียนทั้งหมดทำแบบทดสอบหลังเรียนแต่ละข้อถูกต้องมีจำนวนร้อยละ 80

กล่าวโดยสรุปว่าเกณฑ์ในการหาประสิทธิภาพของสื่อการเรียนการสอนจะนิยมตั้งเป็นตัวเลข 3 ลักษณะ คือ 80/80 85/85 และ 90/90 ทั้งนี้อยู่กับธรรมชาติของวิชาและเนื้อหาที่นำมาสร้างสื่อ นั้น ๆ ถ้าเป็นวิชาที่ค่อนข้างยากก็อาจจะตั้งเกณฑ์ไว้ 80/80 หรือ 85/85 สำหรับวิชาที่มีเนื้อหาง่าย เช่น ก็อาจตั้งเกณฑ์ไว้ 90/90 เป็นต้น นอกจากนี้ยังเกณฑ์เป็นค่าความคลาดเคลื่อนไว้เท่ากับร้อยละ 2.5 นั่นคือ ถ้าตั้งเกณฑ์ไว้ 90/90 เป็นต้น นอกจากนี้ยังตั้งเกณฑ์เป็นค่าความคลาดเคลื่อนไว้เท่ากับร้อยละ 2.5 นั่นคือ ถ้าตั้งเกณฑ์ไว้ 90/90 เมื่อคำนวณแล้วค่าที่ถือว่าใช้ได้ คือ 87.8/87.5 หรือ 87.5/90 เป็นต้น

5.12 การคำนวณหาดัชนีประสิทธิผล

การประเมินสื่อการสอนที่สร้างขึ้น โดยใช้ค่าดัชนีประสิทธิผล เป็นการประเมินผลของสื่อการสอน ซึ่งเป็นการประเมินความแตกต่างของคะแนนสอบก่อนและหลังเรียน โดยใช้สูตร

สูตรการหาดัชนีประสิทธิผล

$$\text{ดัชนีประสิทธิผล} = \frac{\text{คะแนนทดสอบหลังเรียน} - \text{คะแนนทดสอบก่อนเรียน}}{\text{คะแนนสูงสุดที่นักเรียนจะสามารถทำได้} - \text{คะแนนทดสอบก่อนเรียน}}$$

ดัชนีประสิทธิผล มีค่าอยู่ระหว่าง -1.00 ถึง 1.00

ดัชนีประสิทธิผลจะมีค่าอยู่ระหว่าง -1.00 ถึง 1.00 หากค่าทดสอบก่อนเรียนเป็น 0 และการทดสอบหลังเรียนปรากฏว่านักเรียนไม่มีการเปลี่ยนแปลง คือ ได้คะแนน 0 เท่าเดิม แต่ถ้าคะแนนทดสอบก่อนเรียน = 0 และการทดสอบหลังเรียนนักเรียนทำได้สูงสุดคือ เต็ม 100 ค่า E.I. จะมีค่าเป็น = 1.00 และในทางตรงกันข้าม ถ้าคะแนนทดสอบหลังเรียนน้อยกว่าคะแนนทดสอบก่อนเรียน ค่าที่ได้ออกมาจะมีค่าเป็นลบ เช่น $P1 = 73\%$ $P2 = 45\%$ ค่า

$$E.I. = -0.38$$

ในสภาพของการเรียนเพื่อรอบรู้ ซึ่งนักเรียนแต่ละคนจะต้องเรียนให้ถึงเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดัชนีประสิทธิผลสามารถนำมาดัดแปลงเพื่ออ้างอิงเกณฑ์ด้วยค่าอิงเกณฑ์สูงสุดที่สามารถเป็นไปได้ ซึ่งในกรณีดัชนีประสิทธิผล อาจจะมีค่าได้ถึง 1.00

ดัชนีประสิทธิผล สามารถใช้ได้กับข้อมูลมาตราส่วนค้ำยเช่นกัน ตัวอย่างเช่น การประเมินระหว่างการทดลองใช้สื่อ 2 ชนิด ผลการประเมินก่อนใช้ คือ 2.99 และการประเมินหลังใช้ คือ 3.51 โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 86 คน ในกลุ่มทดลองที่ 1 และในกลุ่มทดลองที่ 2 การประเมินก่อนการใช้สื่อ คือ 1.64 และการประเมินหลังการใช้สื่อ คือ 2.21 ซึ่งแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ขึ้นไป ความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่างการประเมินก่อนการใช้สื่อ (การทดสอบก่อนเรียน) และการประเมินหลังการใช้สื่อ (คะแนนทดสอบหลังเรียน) คือ 0.52 สำหรับกลุ่มทดลองที่ 1 และ 0.57 สำหรับกลุ่มทดลองที่ 2 ซึ่งจะเห็นว่าความแตกต่างของคะแนนระหว่าง 2 กลุ่ม มีเพียงเล็กน้อย การเปรียบเทียบผลการทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียนสามารถใช้ E.I. ในการคำนวณได้ โดยในตอนแรกจะเปลี่ยนแปลงเป็นค่าร้อยละ และค่าของคะแนนที่เป็นไปได้ทั้งหมด

6. บริบทโรงเรียนอนุบาลคงเมืองน้อย

โรงเรียนอนุบาลคงเมืองน้อยตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 9 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2477 โดยมี นายจรูญ บุญยพิบูลย์ ศึกษาธิการอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย สมัยนั้นเป็นผู้ดำเนินการ เปิดทำการสอน ที่ศาลาการเปรียญวัดบ้านคงเมืองน้อย เปิดสอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ใน การเปิดเรียนปีแรกมีนักเรียน 59 คน ครู 1 คน โดยมีนายชู ศรีบัว เป็นครูใหญ่ ในปีต่อมาทาง ราชการได้ส่งครูมาทำการสอนจนครบ 4 ชั้น

ปัจจุบัน โรงเรียนอนุบาลคงเมืองน้อย มีนักเรียน 142 คน บุคลากร 13 คนทำการสอน ตั้งแต่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

คำขวัญโรงเรียน

" มีความรู้ คู่คุณธรรม นำกีฬา พัฒนาชีวิต "

วิสัยทัศน์

ได้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ ตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา นักเรียนและบุคลากรผู้ ความเป็นสากลทางการภายในปี 2554 โรงเรียนอนุบาลคงเมืองน้อย จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ เด็กวัยเรียนในเขตบริการศึกษาและเทคโนโลยี ส่งเสริมความเข้มแข็งแก่ชุมชน และการมีส่วนร่วม เน้นการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญให้มีความรู้คู่คุณธรรมดำรงเอกลักษณ์ไทย

พันธกิจ (Mission)

1. จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา
2. ปฏิรูปการจัดการศึกษาโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ
3. ส่งเสริมให้บุคลากรและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
4. พัฒนาบุคลากรทุกฝ่ายให้สามารถจัดการเรียนรู้สู่ความเป็นสากลได้อย่างมี

ประสิทธิภาพ

จุดเด่น การพัฒนา ของโรงเรียนอนุบาลคงเมืองน้อย

ด้านผู้เรียน ระดับปฐมวัย

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นทักษะด้านกระบวนการคิดให้ผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ ฝึกให้ผู้เรียนใช้ทักษะในการสื่อสาร การสังเกต การสำรวจ อย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ แสดงออกได้อย่างเหมาะสมตามวัยอย่างต่อเนื่อง

ด้านผู้เรียน ระดับประถมศึกษา

จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมด้านกระบวนการคิดอย่างหลากหลาย และต่อเนื่อง ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ด้วยตนเองเพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพของผู้เรียนอย่างเต็มรูปแบบ

ด้านครู

ครูทุกคน มีความรู้ ความสามารถในการจัด ครูทุกคนมีผลงานที่ภาคภูมิใจ ได้รับการยอมรับชมเชย ศึกษาดูงานในวิชาชีพของตนเอง สนับสนุน ครูควรฝึกทักษะในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ และคิดสร้างสรรค์ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้หลากหลาย และสอดคล้องกับ ความสนใจของผู้เรียน ในส่วนที่มีอยู่ในขั้นที่น่าพอใจ พัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และ ยั่งยืน

ด้านผู้บริหาร

ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ มีวิสัยทัศน์ มีความสามารถในการบริหารจัดการ มีความสามารถในการระดมสรรพกำลัง โดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาตามแผน ของสถานศึกษาควร ได้ดำเนินการเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายในการพัฒนาหลักสูตร การจัด ประสบการณ์การเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ จัดหาผลิตสื่อการเรียนการสอนและสื่อ เทคโนโลยีให้เพิ่มมากขึ้น นำนวัตกรรมเทคโนโลยีมาปรับใช้ในการจัดประสบการณ์ของผู้เรียน พัฒนาทักษะและใช้สื่อการเรียนการสอนอย่างคุ้มค่า พัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยเฉพาะห้องสมุดให้ เป็นแหล่งค้นคว้าที่λεύสวายนาม พัฒนาบุคลากรในด้านวิธีการสอน การจัดกระบวนการเรียนรู้ นวัตกรรมให้เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

ทิศทางการพัฒนาสถานศึกษาในอนาคต

สถานศึกษา ควรมีทิศทางในการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานของสถานศึกษาโดยวางแผน พัฒนาจุดเด่นในด้านผู้เรียนระดับปฐมวัย ครูผู้สอน ระดับปฐมวัย ผู้เรียนระดับประถมศึกษา ครูผู้สอนระดับประถมศึกษา ประสิทธิภาพของการบริหาร การนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นแหล่ง เรียนรู้ซึ่งเป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมให้คงอยู่สืบไป เนื่องจากพ่อ แม่ ผู้ปกครองและชุมชน เอาใจใส่ มีคณะกรรมการสถานศึกษาที่เชี่ยวชาญ ผู้บริหาร และครูมืออาชีพ ระบบการบริหาร และการเรียนการสอน ได้มาตรฐานผู้เรียนมีพฤติกรรมกรเรียนการสอนที่พึงประสงค์ และมี สุขภาพอนามัยแข็งแรง เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการวางแผนในการจัดทำ แผนพัฒนา สถานศึกษา พัฒนาบุคลากร บำรุงรักษาอาคาร อาคารประกอบ และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อ ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน และเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนให้อยู่ในสภาพที่ใ้ใช้การได้ดี และ

พัฒนาห้องสมุดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ โดยให้ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วม และมาใช้บริการอย่างต่อเนื่อง

7. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแผนการจัดการเรียนรู้

7.1 ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้

แก่นแท้ของการสอน คือ การเรียนรู้ของผู้เรียน (สถาบันพัฒนาความก้าวหน้า. 2545 : 69) ดังนั้นครูผู้สอนยุคปฏิรูปการศึกษาต้องพยายามจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียนให้ดีที่สุด ครูผู้สอนจะจัดการเรียนรู้ได้ก็ต้องรู้จักสร้างแผนการจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียน และมีแผนการจัดการเรียนรู้เป็นของตนเอง ซึ่งเดิมมักเรียกว่า แผนการสอน หรือ แผนการจัดประสบการณ์

กระทรวงศึกษาธิการ (2545 : 73) ได้ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ คือ ผลของการเตรียมวางแผนจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ โดยนำสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาคมาสร้างหน่วยการเรียนรู้ คำอธิบายรายวิชา และกระบวนการเรียนรู้โดยเขียนเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ให้เป็นไปตามศักยภาพของผู้เรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2538 : 13) ได้สรุปความหมายของแผนการสอนหรือแผนการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ไว้ว่า คือการนำเนื้อหาสาระคณิตศาสตร์ที่จะต้องทำการสอนตลอดภาคเรียนมาเขียนเป็นแผนการจัดกิจกรรม การใช้สื่อ และการวัด ประเมินผล โดยจัดเนื้อหาสาระ และจุดประสงค์การเรียนรู้ย่อย ๆ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ หรือ จุดเน้นของหลักสูตรคณิตศาสตร์ สภาพของผู้เรียน ความพร้อมของโรงเรียนในด้านวัสดุ อุปกรณ์ และตรงกับชีวิตจริงให้ท้องถิ่น

รุจิรี ภู่อาระ (2545 : 19) กล่าวว่า แผนการจัดการเรียนรู้เป็นเครื่องมือ แนวทาง ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนตามที่กำหนดไว้ในสาระการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่ม

กรมวิชาการ (2545 ก : 11) ให้ความหมายของแผนการสอนไว้ว่า แผนการสอน เป็นการจัดโปรแกรมสอนของวิชาใดวิชาหนึ่งไว้ล่วงหน้า เพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุ จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

จากความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ข้างต้น กล่าวโดยสรุปได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้เป็นแผนการ หรือ โครงการที่จัดทำไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อใช้ในการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ในวิชาใดวิชาหนึ่ง ซึ่งเกิดจากแนวคิดทางการศึกษาที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ ของผู้เรียน

7.2 ความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้เป็นกุญแจดอกสำคัญที่ทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งสรุปความสำคัญได้ดังนี้ (สุพล วังสินธุ์. 2536 : 5-6)

1. ทำให้เกิดการวางแผนวิธีสอน วิธีเรียนที่ดี ผสมผสานความรู้และจิตวิทยาการศึกษา
2. ช่วยให้ครูมีคู่มือการสอนที่ทำด้วยตนเองล่วงหน้า มีความมั่นใจในการสอน
3. ส่งเสริมให้ครูได้ศึกษาความรู้ในหลักสูตร วิธีสอน การวัดประเมินผล
4. เป็นคู่มือสำหรับผู้ที่มาสอนแทน
5. เป็นหลักฐานแสดงข้อมูลที่ถูกต้อง เทียบตรง เป็นประโยชน์ต่อวงการศึกษาศึกษา
6. เป็นผลงานทางวิชาการแสดงความชำนาญความเชี่ยวชาญของผู้ทำ

สรุปได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้มีความสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ถือเป็นแนวคำเนิการ เนื้อหาสาระ วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอนและวิธีการจัดผลที่ผู้สอนเตรียมไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นระบบสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนเกิดจากเรียนรู้

7.3 ลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีควรมีกิจกรรมการเรียนรู้เข้าลักษณะดังนี้

(สุนันทา สุนทรประเสริฐ. ม.ป.ป. : 26-27)

1. การเขียนสาระสำคัญ ควรเขียนสรุปความรู้ในแผนการจัดการเรียนรู้สั้นๆ ให้ถูกต้องชัดเจน ครบคลุม ถ้ามีหลายเรื่องควรแยกเป็นข้อ ๆ
2. ต้องกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ไว้ให้ชัดเจน ควรเขียนเป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมสอดคล้องกับสาระสำคัญ กำหนดพฤติกรรม เงื่อนไขและเกณฑ์ให้ชัดเจน
3. การเขียนเนื้อหา ควรเขียนชื่อเรื่องใหญ่และมีหัวเรื่องย่อยเป็นส่วนประกอบ ถ้ามีเนื้อหามากควรพิมพ์ไว้ในภาคผนวกในลักษณะของใบความรู้
4. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรกำหนด ดังนี้
  - 4.1 จัดกิจกรรมสนองจุดประสงค์ทุกข้อ
  - 4.2 ควรมีการนำ → การสอน → การสรุป อย่างเป็นระบบ
  - 4.3 จัดกิจกรรมโดยเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน
  - 4.4 การเขียนขั้นตอนกิจกรรมควรมีรายละเอียดชัดเจนให้คนอื่นสามารถ

นำไปใช้ได้ ควรระบุว่า ทำอะไร ทำอย่างไร เพื่ออะไร

4.5 การแนบรายละเอียดของกิจกรรมภาคผนวก ต้องกล่าวโดยให้ชัดเจน

ในชั้นกิจกรรม

5. สื่อการสอนที่ใช้ควรมีหลักหาง่าย ประหยัด สร้างสรรค์ เหมาะสม ซึ่งควร

ลักษณะดังนี้

5.1 กระตุ้นความสนใจผู้เรียน

5.2 ทำให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนง่ายขึ้น

5.3 สามารถย่อหรือขยายสิ่งที่จะเรียนรู้แทนของจริงได้

5.4 ผู้เรียนจำได้นานกว่าการรับฟังเพียงอย่างเดียว

5.5 มีส่วนเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้ผู้เรียน

6. การจัดการเรียนต้องเขียนไว้ให้ชัดเจน ด้วยวิธีการหลาย ๆ วิธี

7. ภาคผนวกประกอบแผนการจัดการเรียนรู้ ควรกล่าวอ้างให้ชัดเจนว่าอยู่ที่ใด

เพราะส่วนนี้จะทำให้แผนการจัดการเรียนรู้เด่นชัดขึ้น

จากคำกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า ลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีนั้นควรเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่ครูผู้สอนจัดทำขึ้นเอง โดยมีความสอดคล้องของเนื้อหา จุดประสงค์ การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สื่อการเรียนรู้ และวิธีประเมินผลการเรียนรู้ ทั้งแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพจะแสดงถึงการเตรียมความพร้อมของครูที่จะทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อนักเรียน

7.4 องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้

สุนันทา สุนทรประเสริฐ (ม.ป.ป. : 2) กล่าวถึงองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1. หัวเรื่องของแผนการจัดการเรียนรู้
2. สาระสำคัญ
3. จุดประสงค์การเรียนรู้
4. เนื้อหา
5. กิจกรรมการเรียนการสอน
6. สื่อการเรียนการสอน
7. การวัดผลประเมินผล
8. ภาคผนวกหรือเอกสารประกอบท้ายแผน

9. ความเห็นของผู้ตรวจ

10. ผลการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ หรือแผนการสอน

สุพล วงสินธุ์ (2536 : 5) กล่าวว่า ส่วนประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยดำเนินการสอนบรรลุเป้าหมาย จุดประสงค์การเรียนรู้ มีหลายข้อแตกต่างกันไป แต่ส่วนสำคัญที่ขาดไม่ได้จะต้องมีส่วนประกอบสำคัญ ได้แก่

1. เนื้อหาสาระ
2. จุดประสงค์การเรียนรู้
3. กิจกรรมการเรียนการสอน
4. สื่อการเรียนการสอน
5. การวัดและประเมินผล

กระทรวงศึกษาธิการ (2545 : 21) แผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วยมาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ กระบวนการวัดประเมินผล แหล่งการเรียนรู้และหมายเหตุ

7.5 ขั้นตอนการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

ในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ผู้สอนควรมีอิสระในการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งมีหลายรูปแบบและควรเลือกรูปแบบที่เห็นว่าสะดวกต่อการนำไปใช้สรุปขั้นตอนในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้ (กรมวิชาการ. 2545 ก : 22-23)

1. เลือกรูปแบบแผนการจัดการเรียนรู้ โดยนำหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดไว้มา

พิจารณาจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

2. ตั้งชื่อแผนการจัดการเรียนรู้ตามสาระการเรียนรู้
3. กำหนดเวลา ระบุระดับชั้น

4. วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้รายปี/รายภาคที่เลือกไว้เขียนเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้รายวิชา โดยยึดหลักการเขียนจุดประสงค์การเรียนรู้ของ Lynn Morris ที่ว่าจุดประสงค์ของการเรียนรู้คือ

- 4.1 บรรยายจุดหมายปลายทาง ไม่ใช่วิธีการ
- 4.2 สะท้อนถึงระดับต่าง ๆ ของทักษะที่เกิดขึ้น
- 4.3 ใช้คำกริยาที่เป็นรูปธรรมและใช้องค์ประกอบ 3 ส่วนตามแนวของ

Robert Mager คือ พฤติกรรม สถานการณ์หรือเงื่อนไข และเกณฑ์

5. เลือกจุดประสงค์การเรียนรู้ที่วิเคราะห์ไว้แล้วเฉพาะข้อที่สัมพันธ์กันกับสาระ

การเรียนรู้ กำหนดเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้หรือจุดประสงค์ปลายทางตามธรรมชาติของวิชา

6. วิเคราะห์สาระการเรียนรู้ที่เป็นรายละเอียดสำหรับนำไปจัดการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้เป็นเนื้อหาใหม่ของมวลเนื้อหาที่กำหนดไว้ ที่จำเป็นต้องสอน

7. กำหนดจุดประสงค์นำทางตามลำดับความยากง่ายของเนื้อหา

8. เลือกกิจกรรมและเทคนิคการสอนที่เหมาะสม

9. เลือกสื่ออุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้ ให้เหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ที่เลือกมา เช่น รูปภาพ บัตรคำ วีดิทัศน์

10. จัดทำลำดับขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงธรรมชาติวิชาตามจุดประสงค์นำทาง

11. กำหนดการวัดผลประเมินผล โดยระบุวิธีการประเมินผลการเรียนรู้ทั้งที่เกิดขึ้นระหว่างเรียนตามจุดประสงค์นำทางและที่เกิดหลังการเรียนการสอนเมื่อจบแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การวัดผลหลายรูปแบบตามความเหมาะสม เช่น ปฏิบัติจริง ทดสอบความรู้ ทำงานกลุ่ม

7.6 รูปแบบของแผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่นิยมใช้กันทั่วไปมี 3 รูปแบบ คือ (กรมวิชาการ, 2545 ก :

26 – 29)

7.6.1 แผนการจัดการเรียนรู้แบบบรรยาย เขียนโดยใช้หัวข้อทั้ง 13 หัวข้อมากำกับในแต่ละลำดับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จะเขียนเป็นเชิงบรรยายการจัดกิจกรรมที่ผู้สอนจัดเตรียมไว้ โดยไม่ระบุชัดเจนว่าผู้เรียนทำอะไร ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้แบบบรรยาย

แผนการจัดการเรียนรู้ที่.....

เรื่อง.....ระยะเวลา.....คาบ

1. สาระสำคัญ.....
2. จุดประสงค์การเรียนรู้.....
3. จุดประสงค์ปลายทาง.....
4. จุดประสงค์นำทาง.....
5. เนื้อหาสาระ.....
6. สื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน.....
7. กิจกรรมการเรียนการสอน.....
8. การวัดผลประเมินผล.....

9. กิจกรรมเสนอแนะ.....
10. บันทึกผลหลังการสอน.....
- 10.1 ผลการสอน.....
- 10.2 ปัญหาอุปสรรค.....
- 10.3 ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ปัญหา.....

(ลงชื่อ) ผู้สอน
(.....)

7.6.2 แผนการจัดการเรียนรู้แบบตาราง เขียนโดยให้หัวข้อทั้ง 13 หัวข้อมากำกับ
แล้วบรรจุในตารางเกือบทั้งหมด ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้แบบตาราง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่.....

จุดประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	สื่ออุปกรณ์	กระบวนการ	การวัด/ ประเมินผล
จุดประสงค์ การเรียนรู้	.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....	.....
จุดประสงค์ ปลายทาง	.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....	.....
จุดประสงค์ นำทาง	.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....	.....

(ลงชื่อ) ผู้สอน
(.....)

7.6.3 แผนการจัดการเรียนรู้แบบพิศดาร เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีรายละเอียด
มากขึ้น การลำดับกิจกรรมการเรียนการสอนแยกเป็นกิจกรรมที่ผู้สอนปฏิบัติ และสิ่งที่ผู้เรียนต้อง
ปฏิบัติ ซึ่งจะต้องสอดคล้องกัน ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้แบบพิศดาร
แผนการจัดการเรียนรู้ที่.....

เรื่อง.....ระยะเวลา.....คาบ

1. สาระสำคัญ.....
2. จุดประสงค์การเรียนรู้ .....
3. จุดประสงค์ปลายทาง .....
4. จุดประสงค์นำทาง .....
- 4.1 .....
- 4.2 .....
5. เนื้อหาสาระ.....
6. สื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน.....
7. ลำดับกิจกรรมการเรียนการสอน.....

ขั้นตอน/จุดประสงค์นำทาง	กิจกรรมการเรียนการสอน		วิธีการวัดผลระหว่างเรียน
	ผู้สอน	ผู้เรียน	

8. การวัดผลประเมินผล.....
9. กิจกรรมเสนอแนะ.....
10. บันทึกผลหลังการสอน.....
- 10.1 ผลการสอน.....
- 10.2 ปัญหาอุปสรรค.....
- 10.3 ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ปัญหา.....

(ลงชื่อ) .....ผู้สอน

(.....)

กล่าวโดยสรุป คือแผนการจัดการเรียนรู้ เป็นการจัด โปรแกรมการสอนของวิชาใดวิชาหนึ่งไว้ล่วงหน้า เป็นแนวดำเนินการ เนื้อหาสาระ วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การเลือกใช้สื่อการสอนและวิธีการวัดผลประเมินผล เพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

จากรูปแบบแผนการจัดการเรียนรู้ทั้งหมดที่กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยเลือกแผนการจัดการเรียนรู้แบบบรรยายมาเป็นแม่แบบในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ควบคู่กับชุดการสอนนิทานพื้นบ้าน เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความ

8. เอกสารที่เกี่ยวกับความพึงพอใจ

8.1 ความหมายความพึงพอใจ

ความพึงพอใจหรือความพอใจ ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า “Satisfaction” ได้มีผู้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้หลายความหมายดังนี้

เปล่งศรี อิงคนันท์ (2516 : 27) ได้กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง องค์ประกอบและสิ่งจูงใจในด้านต่าง ๆ ที่บุคคลได้รับการตอบสนอง ความพอใจอาจเปลี่ยนแปลงไปได้เมื่อกาลเวลา และสถานการณ์แวดล้อมเปลี่ยนแปลง

ประชุม พลเมืองดี (2523 : 7) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึก หรืออารมณ์ของบุคคลที่มีความสัมพันธ์ต่อสิ่งเร้า ต่างเป็นผลต่อเนื่องจากการที่บุคคลประเมินผลสิ่งเหล่านั้นแล้วว่า พอใจ ต้องการหรือไม่อย่างไร

กิติมา ปริดิติก (2529 : 321-322) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกชอบหรือพอใจที่มีต่อองค์ประกอบและสิ่งจูงใจในด้านต่าง ๆ และได้รับการตอบสนองความต้องการนั้น

สมรภูมิ ขวัญคุ้ม (2530 : 8) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ระดับความพอใจที่เป็นผลมาจากทัศนคติ และความสนใจของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ทัศนคติและความสนใจดังกล่าวนี้มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพของงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ได้

สรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึก ที่ทำให้บุคคลชอบ หรือไม่ชอบ ในกิจกรรมที่ทำ ซึ่งส่งผลให้กิจกรรมที่ทำนั้น ประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวได้ ดังนั้นความพึงพอใจในเนื้อหาวิชาที่เรียน และกิจกรรมการเรียนเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพได้

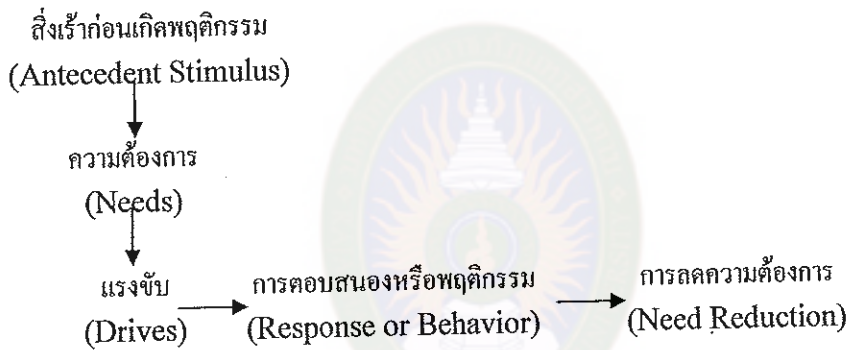
8.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ

สรวงศ์ ไคว้ตระกูล (2545 : 154) ได้สรุปเกี่ยวกับทฤษฎีแรงจูงใจในปัจจุบันมี 3 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม ทฤษฎีมนุษยนิยม และทฤษฎีพุทธิปัญญานิยม ทั้ง 3 ทฤษฎีมี

บทบาทสำคัญในการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ แต่เนื่องจากพฤติกรรมของมนุษย์ค่อนข้างซับซ้อนจึงไม่มีทฤษฎีหนึ่งทฤษฎีใดสามารถอธิบายพฤติกรรมได้ทุกอย่าง จึงจำเป็นต้องเรียนรู้ทั้ง 3 ทฤษฎี ทฤษฎีทั้ง 3 ทฤษฎีมีดังนี้

1. ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม

นักจิตวิทยาพฤติกรรมนิยมได้สร้างทฤษฎีแรงขับ (Drives) โดยถือหลักของความสมดุล (Homeostasis) ที่กล่าวว่า โดยธรรมชาติแล้วมนุษย์เราแสวงหาสถานภาพสมดุลอยู่เสมอ หรือมีความโน้มเอียงที่รักษาความคงตัวภายใน เป็นต้นว่า เวลาหิวน้ำตาลในเลือดลดลงทำให้มนุษย์เราแสวงหาอาหารรับประทาน ความหิวเป็นแรงขับให้เกิดพฤติกรรม ทฤษฎีนี้ ฮัลล์ (Hull) ให้ชื่อว่า “ทฤษฎีลดแรงขับ” (Drive Reduction Theory) และมีคำอธิบาย ดัง แผนภูมิที่ 2

แผนภูมิที่ 2 แนวคิดทฤษฎีลดแรงขับของฮัลล์

สิ่งเร้าก่อนเกิดพฤติกรรมหมายถึงสภาวะที่เกิดการขาด ทำให้เกิดความต้องการและเป็นแรงขับกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมสนองตอบ และทำให้มีการลดความต้องการ ตัวอย่างเช่น วันหนึ่งนักศึกษาบางคนไม่ได้รับประทานอาหารเช้าก่อนมามหาวิทยาลัย และเผชิญมีการประชุมตอนเที่ยงถึง 13 นาฬิกา แต่การประชุมยืดเยื้อไปจนหลัง 13 นาฬิกา จะเห็นว่านักศึกษาบางคนเดินออกจากห้องประชุมก่อนเลิกแล้วไปโรงอาหารหาอะไรรับประทาน ถ้าจะอธิบายโดยทฤษฎีลดแรงขับของฮัลล์ จะได้ว่า สิ่งเร้าก่อนเกิดพฤติกรรมคือสภาพการขาดอาหารเป็นเวลาหลายชั่วโมง ดังนั้นเมื่อถึงเวลาอาหารจึงต้องการอาหาร จึงมีความต้องการคือ ความหิว ความต้องการนี้เป็นแรงขับหรือ แรงกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรม คือ การลุกออกจากห้องประชุมไปโรงอาหารเพื่อซื้ออาหารรับประทาน และเมื่อรับประทานอาหารเช้าแล้วเกิดการลดความต้องการ ความหิวเป็นแรงขับ (Drive) หรือแรงจูงใจ (Motive)

ฮัลล์ คอตลาร์ค และมิลเลอร์ (อ้างอิงในสุรางค์ โคว์ตระกูล. 2545 : 155)

แบ่งแรงขับหรือแรงจูงใจแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. แรงจูงใจทางสรีระ (Physiological Motives) แรงจูงใจประเภทนี้ประกอบด้วย ความหิว ความกระหาย และความต้องการทางเพศ

2. แรงจูงใจทางจิตวิทยา (Psychological Motives) ซึ่งเป็นแรงจูงใจที่เกิดจากการเรียนรู้ ตัวอย่างเช่น แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แรงจูงใจที่อยากจะเป็นส่วนหนึ่งของหมู่ เป็นต้น เมอร์เรย์ (อ้างอิงในสุรางค์ โคว์ตระกูล. 2545 : 156) ได้สร้างทฤษฎีความต้องการ โดยถือว่าความต้องการเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่ทำให้เกิดแรงขับหรือแรงจูงใจ ซึ่งเห็นผลให้มนุษย์เราแสดงพฤติกรรมไปในทิศทางที่จะนำไปสู่เป้าหมาย (Goal) และเขาได้แบ่งความต้องการของมนุษย์ออกเป็น 20 ชนิด ปัจจุบันที่ยังคงใช้อยู่มีดังนี้

1. ความต้องการใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement)
  2. ความต้องการที่จะมีความสัมพันธ์กับคนอื่น (Affiliation)
  3. ความต้องการ ความก้าวร้าว (Aggression)
  4. ความต้องการที่จะเป็นตัวของตัวเอง (Autonomy)
  5. ความต้องการที่จะมีอิทธิพลหรือบังคับคนอื่น (Dominance)
  6. ความต้องการที่จะแสดงออกเป็นเป้าแห่งสายตาคน (Exhibition)
  7. ความต้องการที่จะปกป้องคุ้มครองรักษาผู้อื่น (Nurturance)
2. ทฤษฎีมนุษย์นิยมของมาสโลว์

มาสโลว์ ได้แบ่งความต้องการพื้นฐาน (Basic Needs) ของมนุษย์ออกเป็น 5 ประเภท คือ ความต้องการทางสรีระหรือความต้องการทางร่างกาย (Physiological หรือ Physical Needs) ความต้องการความมั่นคง ปลอดภัยหรือสวัสดิการ (Safety Needs) ความต้องการความรักและเป็นส่วนหนึ่งของหมู่ (Love & Belonging Needs) ความต้องการที่จะรู้สึกว่าคุณค่า (Esteem Needs) และความต้องการรู้จักตนเองอย่างแท้จริงและพัฒนาตนเองเต็มที่ศักยภาพของตน (Self Actualization) มาสโลว์ได้จัดลำดับขั้นของความต้องการจากต่ำไปหาสูง เริ่มจากความต้องการสรีระ ซึ่งมาสโลว์เชื่อว่าเป็นความต้องการพื้นฐานที่มีแรงผลักดันรุนแรงมากที่สุด ถ้าความต้องการนี้ขาดจะเป็นแรงผลักดันให้บุคคลนั้นมีพฤติกรรมตอบสนองจนเป็นที่พอใจ จึงจะมีความต้องการขั้นสูงต่อไป ตัวอย่าง คนที่มีความหิวมาก ๆ มักจะไม่สนใจว่าตนเองเป็นที่ยอมรับของเพื่อนหรือไม่ หรือคนที่ใช้ชีวิตอยู่ในช่วงอันตรายเพราะคนปองร้าย จะไม่มีความต้องการที่จะรู้สึกว่าคุณค่า ความต้องการขั้นสูงสุด คือ ความต้องการที่จะรู้จักตนเองอย่างแท้จริง และพัฒนาตนเองเต็มที่ตามศักยภาพของตน จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อความต้องการทั้ง 4 ประเภท ได้รับการตอบสนอง อย่างไรก็ตาม การตอบสนองของความต้องการแต่ละขั้นไม่จำเป็นต้องถึง 100% ส่วนมากจะขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคล

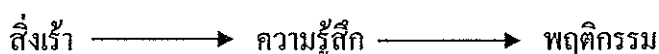
นอกจากความต้องการ 5 ประเภท แล้ว จะพบว่า มีความต้องการอีก 2 ประเภท รวมอยู่ด้วย คือ ความต้องการที่จะรู้และเข้าใจ (Needs to Know and Understand) และ ความต้องการสุนทรียภาพ (Aesthetic Needs) เป็นลำดับขั้นที่ 6 และ 7 ตามลำดับ มีนักจิตวิทยาบางคนไม่เห็นด้วยกับการจัดลำดับแบบนี้และคิดว่า Self Actualization ควรเป็นความต้องการขั้นสูงสุด ซึ่งทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ แสดงดัง แผนภูมิประกอบที่ 3 ดังนี้

แผนภูมิที่ 3 ทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์

3. ทฤษฎีพุทธิปัญญานิยม

นักจิตวิทยาที่ยึดถือทฤษฎีพุทธิปัญญานิยมเกี่ยวกับแรงจูงใจ เชื่อว่ากระบวนการรู้คิดมีส่วนทำให้เกิดพฤติกรรมที่มีเป้าหมาย เน้นความสำคัญของความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมและความรู้ ความเข้าใจ ซึ่งอาจจะอธิบายโดยรูปแบบ แผนภูมิที่ 4 ดังนี้ (สุรางค์ ไคว่ตระกูล. 2545 : 163)

แผนภูมิที่ 4 ทฤษฎีกลุ่มพุทธิปัญญานิยม

ทฤษฎีพุทธิปัญญาที่นิยมใช้กันในปัจจุบันคือ ทฤษฎีการอ้างสาเหตุ (Attribution Theory) ของ ไวเยเนอร์ ซึ่งมีพื้นฐานความคิดว่า มนุษย์เรามักจะมีความอยากรู้และเข้าใจซึ่งเป็นต้นเหตุให้เกิดพฤติกรรมเป็นต้นว่า ในห้องเรียนหลังจากที่ครูบอกคะแนนสอบนักเรียนมักจะตั้ง

คำถามตนเองว่า “ทำไมฉันจึงได้คะแนนต่ำ” “ทำไมฉันจึงสอบคณิตศาสตร์ตก” หรือ “ทำไมฉัน
ได้คะแนนคณิตศาสตร์ดีกว่าฉันคราวนี้” การอ้างสาเหตุของการได้คะแนนต่ำ หรือสอบตกของ
นักเรียนอาจจะแตกต่างกัน บางคนอาจจะอ้างว่าไม่ได้ดูหนังสือหรือทบทวนก่อนสอบ บางคน
อาจจะอ้างว่า “ข้อสอบยากเกินกว่าความสามารถ” หรือ “คืนก่อนสอบไม่สบายปวดศีรษะ”
 เป็นต้น

จากทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีพุทธิปัญญานิยมมาทำให้เป็นแรงจูงใจ และสิ่งเร้า
ให้เกิดความอยากรู้และเข้าใจ ซึ่งเป็นขบวนการรู้คิด และทำให้เกิดพฤติกรรมที่มีเป้าหมาย

9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

มณฑนา พันธุ์ประสิทธิ์ (2543 : บทคัดย่อ) ศึกษาการพัฒนาชุดฝึกทักษะการอ่าน
ภาษาไทยเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า ชุดฝึก
ทักษะการอ่านภาษาไทยเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มี
ประสิทธิภาพเท่ากับ

87.06/81.26 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ และมีดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ .49

ปราณี อยู่คง (2546 : บทคัดย่อ) ศึกษาการพัฒนาชุดฝึกทักษะการอ่านเพื่อจับใจความ
วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า ชุดฝึกทักษะเรื่องการอ่านจับใจความ
สำคัญวิชาภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ
85.27 / 84.17 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่ตั้งไว้ หลังจากใช้ชุดฝึกทักษะแล้วนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 3 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยสูงกว่าก่อนใช้ชุดฝึกทักษะอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นภา คำบุญลือ (2547 : บทคัดย่อ) ศึกษาการใช้นิทานพื้นบ้านเพื่อพัฒนาทักษะการ
อ่านจับใจความวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลลำปาง จังหวัดลำปาง
ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังการใช้นิทานเพื่อเป็นสื่อเพื่อพัฒนา
ทักษะการอ่านจับใจความสูงกว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนโดยใช้นิทานเป็นสื่อ

มงคล จำศรี (2547 : บทคัดย่อ) ศึกษาการพัฒนาชุดฝึกทักษะการอ่านเพื่อจับใจความ
วิชาภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า ชุดฝึกทักษะเรื่องการอ่าน
จับใจความสำคัญวิชาภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมี
ประสิทธิภาพเท่ากับ 87.94 / 82.95 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80 / 80 ที่กำหนดไว้ หลังจากใช้

ชุดฝึกทักษะแล้วนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยสูงกว่าก่อนใช้ชุดฝึกทักษะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อรุณรัตน์ อุดมศักดิ์ (2547 : บทคัดย่อ) ศึกษาการสร้างชุดการสอนการอ่านจับใจความ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านศาลาลำดวน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ชุดการสอนอ่านจับใจความสำคัญกลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 88.67 / 86.67 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่กำหนดไว้

สิทธิพงศ์ สิริวราพงศ์ (2550: 65) ศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนภาษาไทยโดยใช้ชุดกิจกรรมการอ่านจับใจความวิชาภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากสาเหตุมาจากชุดกิจกรรมการอ่านจับใจความวิชาภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นักเรียนสามารถเรียนรู้และปฏิบัติได้ตามความสามารถของตนเอง มีความสนใจเรียน เรียนอย่างมีความสุข นักเรียนได้รับความรู้ ได้ฝึกทักษะจากชุดกิจกรรม ส่งเสริมให้มีความมั่นใจในการจับใจความ และสามารถนำความรู้เรื่องการอ่านจับใจความไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ปรีชญา วันแวน (2551 : 95) ศึกษาการสร้างชุดกิจกรรมฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญแบบวิเคราะห์จากบทความ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั้งหมด 7 หน่วย รวมเวลาใช้ชุดกิจกรรมจำนวน 14 ชั่วโมง ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ การวัดผล ประเมินผลและนำไปคำนวณหาค่าดัชนีประสิทธิผลความสอดคล้อง (IOC) พบว่าดัชนีความสอดคล้องของชุดกิจกรรมหน่วยที่ 1-7 มีค่าดัชนีสอดคล้องเท่ากับ 0.95 แสดงว่าชุดกิจกรรมมีคุณภาพตรงตามวัตถุประสงค์ ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพชุดกิจกรรมฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญแบบวิเคราะห์จากบทความ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่าชุดกิจกรรมมีประสิทธิภาพระหว่างเรียน / หลังเรียนเท่ากับ 88.15/87.64 ซึ่งสูงกว่าร้อยละ 80/80 และเป็นไปตามเกณฑ์ ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญแบบวิเคราะห์จากบทความ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมในระดับมาก นักเรียนมีความตั้งใจ และกระตือรือร้นที่จะอ่าน และเห็นความสำคัญของการอ่านจับใจความสูงขึ้น

เยาวลักษณ์ สาระโน (2551: 65) ศึกษาการใช้ชุดการสอนนิทานเพื่อพัฒนาการอ่านจับใจความกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านห้วยไคร้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า ชุดการสอนนิทานเป็นสื่อการสอนที่มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 84.72/91.03 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่ม

ทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความคิดเห็นต่อการเรียนกลุ่มสาระ
การเรียนรู้ภาษาไทยของกลุ่มทดลองดีกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .01

ลลอ คันทะวงศ์ (2551 : 43) ศึกษาการใช้นิทานพื้นบ้านพัฒนาการอ่านเพื่อความ
เข้าใจ ผลปรากฏว่า นักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมพัฒนาการอ่านเพื่อความเข้าใจด้วยนิทานพื้นบ้านมี
ความกระตือรือร้นที่จะอ่าน และทำแบบฝึกหัดและพบว่าคะแนนเฉลี่ยของการทดสอบก่อนเรียน
และหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งแสดงว่ากิจกรรมพัฒนาการอ่าน
เพื่อ ความเข้าใจจากนิทานพื้นบ้านสามารถพัฒนาการอ่านจับใจความได้

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปได้ว่า ชุดการสอนนิทานพื้นบ้าน เป็นสื่อ
ที่สามารถพัฒนาทักษะการอ่านจับใจได้

งานวิจัยต่างประเทศ

การ์เซีย (Garcia. 1998 : 3459-A) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการอ่านเขียน
และสะกดคำจากรูปแบบการสะกดคำ 2 แบบคือ การสอนสะกดคำให้นักเรียนฝึกเองกับการสอน
สะกดคำตามหนังสือโดยครู แต่ละกลุ่มจะสอนอ่านโดยใช้โปรแกรมการสอนอ่านเหมือนกันและ
สอนการเขียนทุกวันตามเวลาที่กำหนด การทดสอบใช้สอบก่อนและหลังการเรียนผลการศึกษา
พบว่า การสอนสะกดคำแบบให้นักเรียนฝึกเองดีกว่าการสอนสะกดคำตามตำราในด้านการอ่าน
คำศัพท์ และการวิเคราะห์คำศัพท์ นักเรียนทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างกันในเรื่องจำนวนคำศัพท์ที่
ใช้ในระดับที่สูงกว่าระดับประถมหนึ่ง ความยาวของประโยคและจำนวนหน่วยคำ นอกจากนี้
นักเรียนสะกดคำโดยนักเรียนคิดเอง มีการอ่านทบทวน การเขียนวิเคราะห์ที่ใช้ ตลอดจนมีการ
ช่วยเหลือหรือซักถามเพื่อนเพื่อช่วยในการสะกดคำบ่อยครั้งมากกว่านักเรียนอีกกลุ่มหนึ่ง และ
นักเรียนที่เรียนสะกดคำจากตำราใช้พจนานุกรมบ่อยครั้งมากกว่านักเรียนอีกกลุ่ม

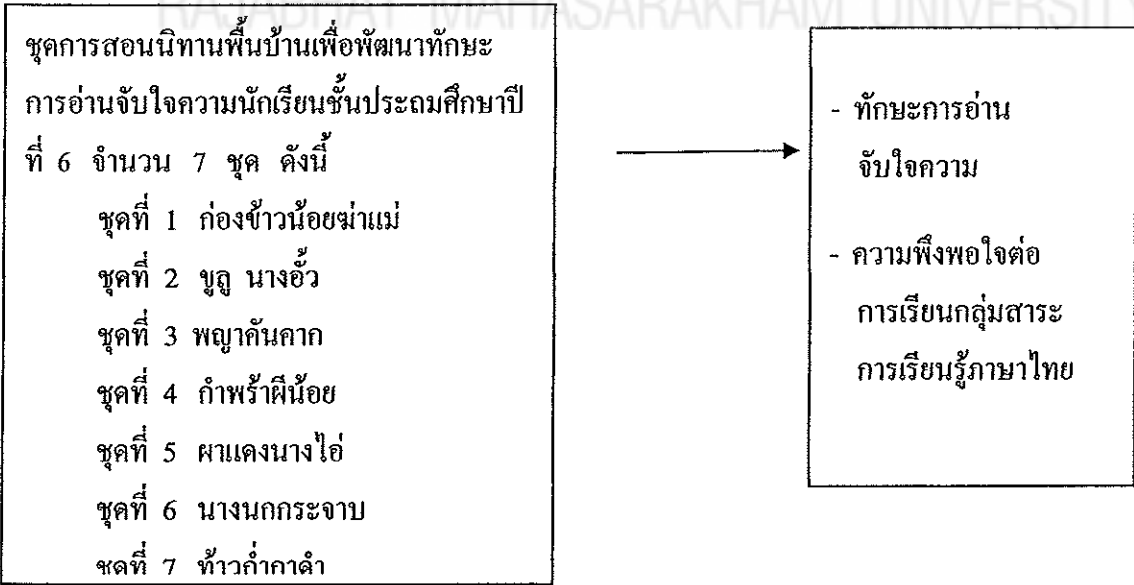
มานาฮัน (Manahan. 1998 : 3011-A) ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงความสามารถในการ
สะกดคำของนักเรียนในช่วงเวลา 6 สัปดาห์ เมื่อได้รับการสอนที่สอดคล้องและไม่สอดคล้องกับ
ระดับพัฒนาการความสามารถในการสะกดคำของนักเรียน โดยเป็นการศึกษาการตอบสนองของ
นักเรียนที่ได้รับการสอนที่มีระดับพัฒนาการความสามารถในการสะกดคำของนักเรียน โดยเป็น
การศึกษาการตอบสนองของนักเรียนที่ได้รับการสอนที่มีระดับความยากต่างๆ กัน กลุ่มตัวอย่าง
เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 จำนวน 9 คน ที่มีระดับความสามารถในการสะกดคำต่างกัน
แล้วแบ่งออกเป็น 3 คน การเขียนประกอบด้วยการแยกคำการสะกดคำ

ชานี (Shany. 1993 : 1744-A) ได้ศึกษาผลการใช้แบบฝึกการอ่านต่อนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านต่ำกว่านักเรียนในระดับเกรด 3 เกรด 4 โดยการสังเคราะห์วิจัยของแชล (Chall) จากอบส์ (Jacobs) กับเบลด์วิน (Baldwin) และสแตนโนวิช (Stanovich) โดยวัดพัฒนาการความสามารถทางการอ่าน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวน 29 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม กลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม อ่านโดยได้รับคำแนะนำที่ถูกต้องจากครูผู้สอน กลุ่มทดลองที่ 2 ฝึกโดยใช้เทปในการฝึก ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง 32 ชั่วโมง โดยฝึกวันละ 30 นาที รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 4 เดือน ผลการศึกษาปรากฏว่ามีความสามารถทางการอ่านสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจในการอ่านทั้งในประเทศและต่างประเทศสามารถแสดงให้เห็นว่า การนิทานพื้นบ้านมาช่วยในการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระบุปัญหา จักรูปแบบ วิธีสอน เครื่องมือเพื่อพัฒนาความเข้าใจและพัฒนาทักษะของผู้เรียนทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในการอ่านมีทักษะการจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดการสอน และนิทานพื้นบ้าน ผู้วิจัยได้ใช้ชุดการสอนจากนิทานพื้นบ้าน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ หาประสิทธิภาพของชุดการสอน ความพึงพอใจของนักเรียนต่อชุดการสอน ที่ส่งผลให้ความสามารถในการอ่านจับใจความของนักเรียนสูงขึ้นอันจะส่งผลให้การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลคงเมืองน้อยให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ดังแผนภูมิดังนี้

แผนภูมิที่ 5 กรอบความคิดในการวิจัย